LJUBLJANSKI
DNEVNIK

Cena: 5 din

Ljubljana, sobota 22. septembra 1951

Štev. 72 — Leto I.

Predvolilni dvoboj na Angleškem

med konservativno in laburistično stranko

Konservativci obljubljajo, da bodo vrnili jeklarsko in transportno industrijo privatnikom, če bodo zmagali na volitvah

London, 22. sept. UP: David Maxwell Fyfe, pristaš Churchillove konservativne stranke je v četrtek zvečer govoril v okviru predvolivne kampanje po radiu in izjavil, da bo konservativna stranka Winstona Churchilla izročila nacionalizirano britansko jeklarsko in transportno industrijo nazaj privatnim lastnikom, če bo zmagala na splošnih parlamentarnih volitvah dne 25. oktobra. Fyfe je v radijskem govoru prav tako izjavil, da nameravajo konservativci razveljaviti nadzorstvo, ki ga je uvedla laburistična vlada nad dividendami, da bi s tem opogumili kapital, ki naj bi igral večjo vlogo pri razvoju britanske proizvodnje. Fyfe ni omenil drugih industrij, ki jih je nacionalizirdala laburistična vlada sedanjega ministrskega predsednika Clementa Attleeja, vštevši industrijo premoga, električno energijo, letalstvo in železnice. Te industrijske panoge bodo verjetno ostale tudi v primeru konservativne zmage v vladnih rokah.

Tajnik laburistične stranke Morgan Phillips je v zvezi s tem govorom med drugim izjavil, da je edina pot, če se hoče preprečiti izkoriščanje ljudstva po dobičkarjih, zagotovitev zmage laburistične stranke na volitvah

Ogromni stroški angleških volitev

London, 22. septembra (Tanjug): Minila sta šele dva dneva, odkar so bile razpisane volitve v Britaniji, in vendar je volilna kampanja že v polnem razmahu. Obe vodilni stranki, laburistična in konservativna, imata na razpolago nad vse obsežen aparat in velika finančna sredstva za kritje volilnih stroškov, ki so sicer zakonito omejeni, vendar pa dosegajo velikanske zneske. Za sedaj še ni mogoče reči, koliko bodo stale za 25. oktober razpisane volitve, vendar pa bo čisto zanimivo, če se pri tem nekoliko pomudimo pri stroških zadnjih volitev, ki so bile v februarju 1950. Konservativna stranka, ki jo financirajo njeni bogati somišljeniki, je porabila 478.738 funtov šterlingov. To se pravi, da so konservativci plačali za vsakih 22 glasov 1 funt ali za vsakega poslanca 1.703 funta šterlinga. Laburistična stranka, ki nima bogatih članov, zato pa se vzdržuje s finančnimi sredstvi sindikatov, je bila nekoliko skromnejša. Za volilno agitacijo je porabila 428.000 funtov šterlingov ali en funt za vsakih 30 glasov oziroma 1.360 funtov za vsak sedež v parlamentu.

V nasprotju s konservativnim in laburističnim strojem, ki sta kar dobro namazana, pa predvolilni stroj liberalne stranke kaj žalostno škriplje. Po britanskih zakonih mora vsak poslanski kandidat ki hoče kandidirati, položiti 150 funtov kavcije, ki jo zgubi, če ne dobi najmanj šestine glasov vseh volivcev, ki so glasovali v njegovem okraju. Pri preteklih volitvah so doživeli liberalci pravo katastrofo. Od 475 liberalnih kandidatov je bilo izvoljenih samo devet, tako da je velikansko število kandidatov izgubilo položeno kavcijo. Stranka je porabila skupaj 217.291 funtov šterlinkov ali en funt za vsakih 13 glasov oziroma več kot 24.000 funtov za vsak sedež v parlamentu. Velikanski stroški pri preteklih volitvah so izčrpali finančna sredstva liberalne stranke. Liberalci, ki so jih izučile lanske izkušnje, so sklenili to pot postaviti svoje kandidate samo v 100 velikih okrajih, pa še za to nimajo zadosti finančnih sredstev. Nimajo namreč bogatih mecenov in se tudi ne opirajo na močne sindikalne stranke.

Odmev na Bevanovo brošuro

London, 22. sept. (Tanjug): Vse londonsko časopisje se ukvarja z Bevanovo brošuro, ki je izšla obenem z razpisom volitev. Po njegovem mnenju je golo naključje, da je Bevan izdal svojo brošuro ob istem času, ko je Attlee izdal sporočilo o volitvah. »Times« piše, da za to istočasno priobčenje ne moreta biti odgovorna niti Attlee ne Bevan. Bevan in njegovi privrženci lahko rečejo, da niso mogli vedeti, da bodo volitve razpisane prav takrat, ko bo izšla njegova brošura. Vendar pa ta okoliščina ni najbolj ugodna za laburiste in se bo moral predsednik britanske vlade zelo truditi, da obvaruje enotnost svoje stranke za volilni boj.

Laburistični narodni poslanec Barbara Castle, ki je v Bevanovi skupini, je rekla, da pri sestavljanju brošure niso mislili na volitve. Brošura je odgovor na kritiko v britanskem tisku in je nov prispevek k razpravljanju v vrstah laburistične stranke.

Kdo je provokator?

V Rimu izhaja revija »Esteri«. Revija velja za glasilo italijanskega zunanjega ministrstva. V zadnji številki je zapisala, da »gre mimo provokatorskega značaja jugoslovanske note.« Po njenem tolmačenju je dobila nota še bolj očiten provokatorski značaj po govoru maršala Tita in razgovoru tovariša Kardelja s tujimi novinarji.

Ob takem neotesanem pisanju pa se je res treba vprašati, kaj je provokacija. Ali to, da piše italijanski tisk — kar obsoja naša nota — o italijanski Reki, Zadru in Dalmaciji — ali to, da zahtevamo, naj v Italiji prenehajo imperialistično kampanjo proti naši državi.

Da bodo nasprotja v pisanju te revije še večja, je treba omeniti še njeno zatrjevanje, da teptajo z mirovno pogodbo določene sedanje meje vse etnične, zgodovinske, zemljepisne, ekonomske in strateške kriterije ter celo — Atlantsko listino. Tudi so baje v nasprotju z željami, ki jih je izrazilo prebivalstvo.

Tako pisanje ugledne italijanske revije pomeni resno opozorilo, da ljudje v Rimu vztrajno podpirajo resnično provokatorsko pisanje nekaterih italijanskih listov. Tako pisanje pomeni namreč, da niso zadovoljni s sedanjimi mejami, da jih hočejo pri Pulju, Reki, Zadru ali še kje drugje, čeprav tega naravnost ne povedo. Pomeni tudi, da gredo preko etničnih dejstev, da ne priznavajo Slovencev na Goriškem in drugod pod Italijo. In povrh še trditev, da so meje v nasprotju z željami prebivalstva. Ali je morda pisec članka prespal dobo, ko so primorske in istrske brigade gnale fašističnega okupatorja s svoje zemlje. Če kdo lahko trdi, da so sedanje meje v nasprotju z etničnimi in drugimi načeli ter v nasprotju z željami prebivalstva, potem je to Jugoslavija, ki je ob podpisu mirovne pogodbe preko svojih zastopnikov to tudi jasno povedala. Smatrali pa smo to žrtev za nujno, zaradi dragocenega miru.

Zatrjevanje člankarja v »Esteri«, da je grof Sforza svečano razglasil »fašistično zunanjo politiko, ki je dovedla do razkola z Jugoslavijo za nasprotno z interesi italijanskega naroda« zgubi skoraj ves pomen ob tem novem iredentističnem pozivu.

Kdo je provokator in kdo služi izzivalcem miru na svetu ter razbija prizadevnost za zbližanje Italije in Jugoslavije dokazujejo torej zelo očitna dejstva. Gostobesedno spreobračanje resnice tega ne bo moglo zamegliti. r.

Nemški militaristi dvigajo glave

in zahtevajo soodločanje v politiki

Izjava bivšega nacističnega generalnega polkovnika Friessnerja na tiskovni konferenci

Bonn, 22. septembra (Tanjug). Bivši nacistični generalni polkovnik in inšpektor celotne vojaške vzgoje v hitlerjevski vojski Hans Friessner je imel včeraj tiskovno konferenco, na kateri je tujim novinarjem razložil cilje nemške vojaške zveze, katere predsednik je. Friessner je brez kakršnih koli omejitev in pridržkov razložil cilje te zveze, ki je bila nedavno ustanovljena ob udeležbi bivših nacističnih generalov Guderiana in Ramckeja.

Glede ponovne oborožitve Zahodne Nemčije in njene udeležbe v zahodnoevropskem obrambnem sistemu, je Friessner dejal, da je treba predvsem izbrisati zloglasnost nemškega vojaka. Friessner je dalje dejal: »Zahtevamo pravico, da v imenu nemških vojakov odločimo, ali so ustvarjeni pogoji za udeležbo Zahodne Nemčije pri obrambi Zahoda.« Po njegovem mnenju so pogoji tile: da bodo zahodnonemške enote oborožene, opremljene in organizirane podobno kot enote zahodnoevropskih sil, da se dajo Zahodni Nemčiji jamstva, da bodo zahodne velesile branile njeno ozemlje kot ozemlje drugih zahodnih držav, dalje, da mora Zahodna Nemčija sodelovati pri izdelavi strateških načrtov in v vrhovnem poveljstvu Atlantskega pakta, da zahodnonemška vlada odgovarja za svoje enote, kakor tudi da se izvede obvezno novačenje, namesto prostovoljnega.

Friessner je zatem dejal, da je bilo mnogo bivših nemških vojakov nepravično obsojenih ter v zaporih. Kot primer za to njegovo trditev je navedel bivšega feldmaršala Lista. Kakor znano, je bil List med vojno hitlerjevski poveljnik v Jugoslaviji ter je zakrivil številne zločine. Ko so časnikarji zahtevali, naj navede imena vojakov, ki so bili po njegovem mnenju pravično obsojeni, je Friessner umolknil in dejal, da se je vodila druga svetovna vojna zato, da bi se »rešila Evropa boljševiške nevarnosti«. Glede nemškega napada na Poljsko leta 1939 je Friessner poskušal opravičiti Hitlerjevo agresijo in se skliceval na dozdevne zločine Poljakov.

Friessner je tudi dejal, da bo zveza organizirala socialni sklad za svoje člane, ako ne bodo državna sredstva, ki jih zveza dobiva, zadostovala.

Splošni vtis tiskovne konference tega bivšega nacističnega generala je bil, da ta iskreno govori kar misli. Opazovalci v Bonnu menijo, da dobo njegove navedbe povzročile škandal, predvsem pa zato, ker se je odkrito izjavil proti ljudem, ki so 24. julija leta 1944 sodelovali v zaroti proti Hitlerju. V tej zaroti je med drugim sodelovalo določeno število vojaških oseb, ki so sedaj v uradu za namestitev zasedbenih čet, kakor se uradno naziva nemška ustanova, v kateri teoretično izdelujejo načrte za morebitno remilitarizacijo in ki uradno skrbi za namestitev zasedbenih čet. Tu z velikim zanimanjem pričakujejo, da bodo na to izjavo reagirale zahodne velesile.

Morrisonov diplomatski korak

da bi Egiptu preprečil odpoved pogobde

Anglija bo formulirala nove predloge za nadaljevanje pogajanj glede pogodbe iz leta 1936

London, 22. sept. (Tanjug, Reuter): V svoji poslanici, ki jo je včeraj poslal po britanskem veleposlaniku v Kairu predsedniku egiptovske vlade Nahas paši, je britanski zunanji minister Herbert Morrison storil korak, da bi preprečil Egiptu odpoved angloegiptovske pogodbe iz leta 1936, preden bi Velika Britanija stavila nove predloge za revizijo te pogodbe. Ob tej priložnosti menijo v diplomatskih krogih, da je Morrison v tej poslanici poudaril dejstvo, da bo Velika Britanija formulirala nove predloge glede nadaljevanja pogajanj z egiptovsko vlado.

Kot je znano, je egiptovska vlada nedavno nekolikokrat zagrozila, da bo enostransko odpovedala anglo-egiptovsko pogodbo, toda razgovori, ki so bili v zvezi z revizijo te pogodbe, so bili v zastoju zaradi vprašanja obrambe Sueškega prekopa in bodočnosti Sudana. V svojem odgovoru na Morrisonovo poslanico od avgusta, v kateri je Morrison zahteval od Egipta, naj ne bi ničesar napravil, kar bi škodovalo razgovorom za revizijo omenjene pogodbe, je egiptovska vlada zahtevala umik vseh britanskih čet iz cone Sueškega prekopa, zedinitev Sudana pod egiptovsko krono in uresničitev egiptovskih »nacionalnih aspiracij«. Razen je tudi zagrozila, da bo Egipt, če ne bodo ti pogoji izpolnjeni, odpovedal pogodbo.

Libija — novo jabolko spora z Arabsko ligo

Bivša italijanska kolonija Libija v Severni Afriki bo koncem tega leta postala samostojna država pod pokroviteljstvom OZN. Angleška vlada je pripravila načrt obrambnega pakta, ki ga bo sklenila s to državo. Po tem paktu naj bi bilo dovoljeno angleškim četam ostati na tem, strateško zelo važnem ozemlju. Angleška vlada je predsedniku libijske vlade Mahmud begu Muntaseru neuradno že predlagala ta svoj načrt, o katerem bo v kratkem razpravljala začasna libijska vlada.

Čim je postalo to znano, pa je generalni tajnik Arabske lige Azam paša izjavil, da bo Liga nasprotovala slehernl pogodbi, po kateri bi ostale angleške oborožene sile na ozemlju Severne Afrike tudi po upostavitvi neodvisne Libije. Po njegovi izjavi bi navzočnost tujih čet v Libiji teptala pravice libijskega naroda in neodvisnost države.

Na sliki je libijski vojak.

Hudi boji na korejski fronti

Tokio, 22. septembra (Tanjug). Sile Združenih narodov so včeraj na treh mestih vdrle v kitajsko-severnokorejsko obrambno črto na srednjem delu korejskega bojišča. To je bil najhujši napad oklopnih enot od začetka vojne na Koreji. Iz štaba ameriške osme armade so pozneje sporočili, da je bila tankovska kolona Združenih narodov zaustavljena. Enote te divizije so se prebile nekaj kilometrov severno od Kumsonga in prišle do bližine Pjongjanga, severnega oporišča takoimenovanega »železnega trikotnika«. Nekatere izmed teh enot so naletele na glavnino kitajskih in severnokorejskih sil. Taktične sile, ki so prodirale severno od Corvona, so naletele takoj na močan zaporni ogenj topov in minometov, vendar so končno prebile sovražne obrambne črte in uničile več tankov sovjetskega izvora.

Na vzhodnem delu bojišča so Kitajci in Severnokorejci, ki so dobili okrepitve, skoraj popolnoma zaustavili ofenzivo ameriške mornariške pehote in drugih sil Združenega poveljstva.

Pekinški radio je poročal, da so kitajske in severnokorejske sile uničile od 6. do 10. septembra 5200 sovražnih vojakov in sestrelile oziroma poškodovale 52 sovražnih letal, vštevši 6 bombnikov, kakor tudi razbile tri tanke.

Japonska že pripravlja sklenitev mirovnih pogodb

Tokio, 22. septembra (United Press): Japonsko ministrstvo za mednarodno trgovino in industrijo je sporočilo, da bo poslalo trgovinske misije v različne države, s čimer bi rade pripravile podlago za sklenitev novih trgovinskih pogodb, ki bodo podpisane po uveljavitvi japonske mirovne pogodbe. V poročilu je rečeno, da bodo te misije odpotovale v Srednjo in Južno ameriko, na Ceylon, v Pakistan, Birmo in Južno Afriko. Pričakujejo, da bodo misije odšle na pot sredi oktobra.

Huda železniška nesreča v Angliji

Northampton, 22. septembra (United Press): Vlak, ki vozi na progi Liverpool—London, je v petek pri brzini 65 milj na uro iztiril 8 milj zahodno od Northamptona. Pri tem se je 10 vagonov zvalilo čez nasip.

Najmanj 10 potnikov je bilo ubitih, 46 pa so jih morali odpeljati v bolnišnico. Med razbitinami so našli 8 trupel, med njimi trupli pripadnika letalskih sil ZDA in okrog 10-letnega dečka. Dva druga potnika sta pozneje umrla v bližnji bolnišnici. Po nesreči so reševalci več ur pregledovali razbite vagone in iskal še preostale žrtve.

Sprememba v perzijskem stališču

London, 22. septembra (Tanjug): Kakor je zvedel »Daily Telegraph« je perzijski šah zahteval od predsednika perzijske vlade Mosadika, naj opusti svoj načrt, da se pošlje ultimat britanski vladi in da namesto tega pripravi nov predlog, ki bo omogočil nadaljevanje razgovorov med Britanijo in Perzijo. »Daily Telegraph« je zvedel, da bo novi predlog odposlan Harrimanu in da bodo od njega zahtevali, naj znova posreduje v anglo - perzijskem sporu.

Dopisnik Associated Pressa iz Teherana pa poroča, da je Mosadik sklenil, da bo poslal ultimat Veliki Britaniji šele po britanskih volitvah. Zvedelo se je tudi, da bo perzijska vlada poslala Londonu poziv za ponovni pričetek razgovorov, vendar ne bo v tem pozivu naznačen rok niti ne bo navedena grožnja o izgonu Britancev iz Abadana. Sodijo, da Mosadik smatra, da predsednik britanske vlade Attlee ne bo mogel napraviti nikakih nadaljnjih kompromisov md predvolilno borbo s Churchillom, šefom konservativcev, ki zastopa mnenje, da je treba proti Perziji zasledovati »čvrsto politiko«.

Starodavno mestece Piran ob istrski obali

Od romunske vlade zahtevamo

naj končno prepreči izzivanja na meji

Zunanje ministrstvo FLRJ je izročilo noto romunskemu veleposlaništvu zaradi incidenta 5. septembra

Beograd, 22. sept. (Tanjug): Romunski obmejni organi so 5. septembra izvršili novo provokacijo. Omenjenega dne je ob 10.05 delala pri vasi Kusiću v bližini kote 91 globoko na jugoslovanskem ozemlju skupina 20 jugoslovanskih državljanov, članov kmečke delovne zadruge. Romunski obmejni organi so začeli nanje streljati in pri tem huje ranili enega izmed jugoslovanskih državljanov. Jugoslovanski rajonski stražnik je tudi sam začel streljati in primoral romunske obmejne organe k umiku.

Obenem je krenila proti omenjenemu mestu, kjer se je zgodil incident, z romunske strani vojaška enota, ki je štela približno 60 vojakov, za njo pa je vozil tovorni avtomobil z vojaštvom. Obe enoti sta takoj zavzeli borbene položaje nasproti jugoslovanski meji. Ko je malo pozneje prišla na kraj incidenta jugoslovanska komisija, da bi raziskala okoliščine, ob katerih so romunski obmejni organi izvršili oboroženo izzivanje, sta omenjeni dve enoti začeli streljati na komisijo iz treh težkih strojnic, 7 do 8 puškomitraljezov ter iz pušk ter avtomatskega orožja. Streljanje iz strojnic in pušk, ki je prihajalo z romunske strani, je trajalo 20 minut.

Vse omenjeno, posebno pa to, da so romunski vojaki zavzeli borbene položaje na sami meji in začeli streljati na jugoslovansko komisijo, so dokaz, da do tega incidenta ni prišlo po naključju, ampak da je bila to naprej preračunana in pripravljena provokacija romunskih vojaških enot. Ta najnovejša provokacija dokazuje prav tako kot vse prejšnje, da romunska vlada ne misli opustiti svoje izzivalne in sovražne politike nasproti FLRJ, ampak si nasprotno prizadeva, da bi še bolj poslabšala napet in nemogoč položaj na jugoslovansko romunski meji in s tem resno ogrozila mir in varnost v tem delu sveta.

Ob tej največji provokaciji romunskih obmejnih organov je ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ izročilo romunskemu veleposlaništvu v Beogradu protestno noto, v kateri odločno zahteva, naj romunska vlada ukrene potrebno in konča vsako izzivalno in agresivno delovanje svojih organov na meji, ker bo sicer za vse morebitne posledice, ki bi lahko nastale zaradi takšne njene politike, morala sama prevzeti odgovornost.

Izjava žene v Bratislavi umorjenega jugoslovanskega državljana Babiča

V četrtek zvečer je prispela iz Bratislave v Zagreb žena pokojnega jugoslovanskega državljana Franje Babića, ki ga je policija v Bratislavi med 24. in 25. avgustom ubila, ko je zahteval, naj mu dovolijo vrniti se v Jugoslavijo. Pokojni Babič je sodeloval v delu Ljudske fronte Jugoslavije v Bratislavi in bil aktiven član njenega izvršnega odbora, dokler češkoslovaške oblasti konec leta 1949 delovanja te organizacij niso prepovedale.

Babičeva žena Karolina, ki je zaradi doživetij v zadnjih mesecih telesno in živčno izčrpana, je izjavila, da je srečna, da je v Jugoslaviji daleč od terorja in mučenja, ki sta ga morala z možem prenašati v Bratislavi. Moža je videla mrtvega v mrtvašnici bratislavske policije tri dni po njegovi aretaciji. Videti je bilo, da mu je malo prej iz nosa, ust in ušes tekla kri, kar je bil pač dokaz, da ni umrl, ko je skočil skozi okno z drugega nadstropja policijskega poslopja. To se je zgodilo 27. avgusta, njej pa so rekli na policiji, da je skočil njen mož skozi okno prejšnji dan. Na moževem čelu je videla dve rani, njegov hrbet in srajca pa sta bila okrvavljena. Takoj je spoznala, da so ga ubili.

Odločno je Babičeva zavrnila laži bratislavske policije, da je njen mož namenoma skočil skozi okno in se ubil. Vsi ljudje v Bratislavi vedo, da so okna policijskih zaporov zamrežena. »Mojega moža«, je rekla Babičeva, »so zahrbtno ubili, ker je ljubil svojo domovino in ker je ni hotel izdati«.

Potem je pripovedovala o moževem pogrebu. Za pogrebom je šlo nad 100 ljudi, med njimi samo nekaj Jugoslovanov, drugi pa so bili Slovaki. Mnogi skrivaj poslani venci in šopki so pričali, kako je češkoslovaško ljudstvo reagiralo na ta zločin informbirojevcev.

Madžarski vojaki beže k nam

Beograd, 22. sept. (Tanjug): Pred kratkim so pribežali v Jugoslavijo štirje madžarski vojaki, te dni pa je zopet prestopila madžarsko-jugoslovansko mejo skupina madžarskih vojakov, ki niso mogli več prenašati nasilja sovjetskega in madžarskega informbirojevskega vodstva.

Sedemnajstega septembra je pribežal iz Madžarske v Jugoslavijo madžarski vojak Horvat Janez, ki je rekel, da ni mogel več prenašati nevzdržnega gospodarskega stanja na Madžarskem. Dva dni za njim sta prišla v Jugoslavijo še dva pripadnika madžarske vojske tri kilometre severovzhodno od Bačkega brega.

1 km severno od kote 92 v somborskem obmejnem odseku je prestopil mejo 19. t. m. ob 17. uri zastavnik madžarske vojske Radj Ištvan, komandir obmejne straže. Ištivan je rekel, da je pobegnil zaradi nevzdržne diktature in nasilja, ki ga izvajajo Rusi tako nad civilnim prebivalstvom kot tudi nad madžarsko vojsko. Starejši vodnik madžarske vojske Juhas Györe je prav tako pribežal v Jugoslavijo 19. septembra, in sicer ob 3.30 zjutraj, 9 km severovzhodno od Subotice.

Sklicanje Ljudske skupščine FLRJ

Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je včeraj izdal ukaz o sklicanju Ljudske skupščine FLRJ k četrtemu rednemu zasedanju drugega sklicanja za 28. september.

Protest ilegalnih španskih delavskih organizacij

proti pritegovanju Franca v zahodno obrambo

»Populaire« objavlja brzojavko španskih socialistov ameriškemu in francoskemu veleposlaniku v Madridu

Pariz, 22. septembra (Tanjug): Današnji »Populaire« prinaša izvleček iz pisma, ki so ga 30. julija t. l. poslale ilegalne izvršilne komisije delavske socialistične stranke Španije in splošne zveze španskih delavcev, katera ima svoj sedež v Francovi Španiji, ameriškemu in francoskemu veleposlaniku v Madridu.

V pismu, katerega izvleček je priobčil v časopisu Daniel Mayer, član upravnega odbora francoske socialistične stranke, je med drugim poudarjeno, da se ameriška vlada zelo moti če misli, da bi bila Španija lahko enakovreden del skupne obrambe demokratičnih držav, dokler bo v njej vladala Francova diktatura. V pismu je rečeno: »Mar mislite, da se bodo španski borci hoteli boriti pod Francovim poveljstvom, ko vedo, da od njega lahko pričakujejo samo revščino in suženjstvo, v kakršnem danes živijo. Odkrito vam povemo, da se ti borci ne bodo borili. Španski delavci bi se prav radi borili z ramo ob rami z demokratičnimi državami, če bi živeli tako, kot živijo svobodni narodi.«

Ženska volilna pravica v Švici

Bern, 22. septembra. (Tanjug): V Švici bodo ženske dobile omejeno volilno pravico. V zvezi s tem je bil včeraj v nacionalnem svetu razprava o vprašanju ženske volilne pravice. Po razpravi je nacionalni svet sprejel poročilo federalnega sveta o postopku za uvedbo ženske volilne pravice. V poročilu se priporoča najprej uvedba ženske volilne pravice v kantonalnih in komunalnih telesih preden dobe volilno pravico tudi za federalno skupščino.

Popravek

V objavi glede izdaje prehrambenih bonov za mesec oktober je bilo pomotoma objavljeno, da prejmejo dodatne kategorije potrošnikov po 15 din prehrambenih bonov. Pravilno se mora glasiti:

Kategorija	Kruh	Sladkor	Maščoba	Meso	Kakao	Riž	Dodatek	Skupno
udarniška	10	50	50	40	—	—	—	150
dojilje	20	25	30	10	—	—	—	85
B	10	60	30	40	—	—	—	140
noseče	—	80	30	40	—	—	—	150

Iz pisarne Glavne uprave za trgovino

VREMENSKA NAPOVED ZA NEDELJO, 23. SEPTEMBRA

Še nadalje lepo sončno vreme, z jutranjo meglo po kotlinah. Temperatura ponoči 0 stopinj C, čez dan 20 stopin C. Nevarnost slane.

Ob koncu tedna

Zadnje tedne je svet pod vtisom naglega ukrepanja in številnih izmenjav misli najodgovornejših zahodnih politikov.

Vse kaže, da se japonskemu San Franciscu naglo bliža podoben nemški San Francisco. In če držijo zatrjevanja komentarjev resolucije zasedanja Sveta Atlantskega pakta v Ottawi, da se nanaša formulacija o »odstranitvi vseh zaprek na temelju enakosti« posebno na Italijo, potem tudi neke vrste italijanski San Francisco ni več daleč. Prihodnje zasedanje zastopnikov držav članic Atlantskega pakta, ki bo čez dober mesec v Rimu, bo prineslo več jasnosti.

Washingtonski in ottawski sestanek sta pokazala mnogo soglasij med zastopniki zahodnih držav glede utrjevanja Severnoatlantske skupnosti. Bodoča politika, o kateri so se sporazumeli, pa bo zopet sprožila tudi mnoga trenja. Posebno okrog nemškega vprašanja so razni zahodni politiki izrekli zelo različna stališča.

Francoskega zunanjega ministra Schumana čaka po povratku domov hud boj v parlamentu. V politično idilo prepirov okrog šolstva v Franciji je pač krepko posegla washingtonska teza o čimprejšnjem uresničenju zamisli o enotni evropski armadi, ki jo je pred letom dni izrekel ministrski predsednik Pleven. Francosko vojaško uniformo bo zamenjala enotna evropska vojaška uniforma, vojno ministrstvo bo samo podružnica skupnega evropskega vojaškega vodstva itd. To bo seveda veljalo tudi za druge države članice Plevenovega načrta. Kaže pa, da bo ta načrt postal kmalu resničnost, saj »mora biti organizacija evropske armade zagotovljena še preden bodo pozvali prvega nemškega rekruta v evropsko vojsko.« Sodeč po izjavah v Washingtonu pa do tega trenutka ni več posebno daleč.

Načelni sporazum v Washingtonu, da bo dobila Zahodna Nemčija enakopravnejši položaj na svetu in da bo morala novačiti svoje državljane v evropsko armado, je bil dosežen nedvomno pod vtisom 25 sovjetskih divizij, ki so razmeščene na ozemlju Vzhodne Nemčije in zaradi tega, ker se je oddaljila v nedogled možnost sklenitve mirovne pogodbe z Nemčijo in upostavitve enotne države.

Kremeljski glasnik Grotewohl je sicer prav v dneh washingtonskih in ottawskih razgovorov zopet ponudil Bonnu, naj bi v obeh Nemčijah izvedli skupne ustavodajne volitve in pri tem nudil večje koncesije kot kdaj koli doslej za upostavitev enotne Nemčije. Njegova ponudba pa je razumljivo naletela na gluha ušesa, saj so jo upravičeno ocenili samo kot poskus, da bi v zadnji uri zavrl uresničenje zahodnih obrambnih načrtov.

Okrog nemškega vprašanja pa so dali politiki v zahodnem taboru razne izjave. Adenauer je ob novicah iz Washingtona vzkliknil: »Washingtonski sklepi začenjajo novo dobo nemške zgodovine in hvalimo boga, da je Nemčiji zopet odprta pot navzgor!« Socialistični voditelj Schumacher je drugačnega mnenja. Zagovarja stališče, da če bodo morali Nemci nekaj braniti, potem mora biti to vredno obrambe. V Plevenovem načrtu in v Schumanovem načrtu o združitvi zahodnoevropske jeklarske in premogovne industrije vidi Schumacher sredstva za podreditev Nemčije francoskim interesom.

V Franciji zopet trdi De Gaulle, da pomeni evropska armada nadaljevanje v omejevanju francoske suverenosti in zahteva vodilno vlogo Francije na drugačnih osnovah. Tudi francoski socialisti, čeprav načelno niso v opoziciji proti tem načrtom, imajo močne pomisleke ob njihovem uresničenju in posebno zadnje dni odločno opozarjajo na nevarnost nemškega militarizma.

Morda je treba prav ob teh pomislekih francoskih socialistov ugotoviti dvojno politiko predstavnikov zahodnih velesil do notranjega razvoja v Nemčiji. Na eni strani iščejo pobudniki za enakopravnost Nemčije razna zagotovila, da ne bo Nemčija mogla razvijati s v o j e vojske in bodo nemški vojaki le vojaki evropske armade, na drugi strani pa je bil tik pred washingtonskim zasedanjem v Bonnu sestanek okrog 50 bivših nacističnih generalov, štabnih oficirjev in vojakov, ki so tam ustanovili »Zvezo nemških vojakov« in izvolili v svoje vodstvo znane nacistične generale Guderiana, Ramckeja, Manteuffla in admirala Hansena. Ta militarizem, saj zasluži najmanj ta naziv, raste pred očmi zahodnih okupacijskih oblasti. Ta in podobni pojavi pa bodo tudi povod, da bodo demokratične sile na zahodu z nezaupanjem in pridržki spremljale uveljavljanje zahodnonemške republike.

M. R.

VI. REDNO ZASEDANJE MLO LJUBLJANE

Rajonski ljudski odbori kmalu ne bodo več potrebni

Na včerajšnjem nadaljevanju zasedanja Mestnega ljudskega odbora Ljubljane so ljudski odborniki najprej zelo obširno razpravljali o nepravilnem odnosu številnih privatnih obrtnikov do plačevanja davka. Med diskusijo je delegacija volivcev terena Moste-Selo prinesla resolucijo, ki so jo tamkajšnji volivci dan pred zasedanjem MLO sprejeli na svojem zboru. V njej so zahtevali, naj skupščina sprejme sklep, da se karmeličanska cerkev in sosednji hiši čimprej porušijo. Predlog je bil soglasno sprejet.

Poverjenik za notranje zadeve je med drugim poročal o brezvestnem početju 2 ljubljanskih konjačev, ki sta, kakor je ugotovila preiskava pred zakolom mrhovini odrezala stegna in jih prodajala nekemu mesarju, da je iz tega mesa delal klobase. Samo v zadnjem času je ta mesar kupil od njih 650 kg takega mesa. Preiskava še teče. Sporočil je tudi, da je odkrita družba ponarejevalcev industrijskih bonov po 500 din. Glavni krivci so nekateri »nepogrešljivi« strokovnjaki, za katere je značilno, da so istočasno pripravljali tudi tiskanje podobic s cerkvijo na Brezjah.

Z uspehi v naših šolah se ne moremo pohvaliti. Tov. aVtovec je izrekel mnenje, da je tega kriva poleg vzrokov, ki jih je navedel v svojem poročilu tov. Peternel, tudi preobsežnost sicer vsebinsko zelo dobrih učbenikov. Zato je predlagal, naj bi MLO sklical komisijo, ki bi razpisala anketo o učbenikih. Rezultat bi sporočili odgovornim forumom, ki odločajo o sestavi učbenikov.

Posebno živahno razpravljanje je zbudil predlog o bodoči organizaciji ljudskih odborov. Rajonski ljudski odbori naj bi po uveljavitvi novih gospodarskih ukrepov odpadli, ker ne bodo več potrebni. Številne njihove naloge prevzemajo delavski sveti podjetij, ki se osamosvoje, z odpravo garantirane preskrbe odpade potreba po poverjeništvu za trgovino in gostinstvo, obrtno politiko, prevzema obrtna zbornica, za šolstvo, prosveto, kmetijstvo, komunalno delavnost itd. je že dosedanji razvoj zahteval, da se prenesejo na MLO itd.

Da ljudem ne bi bilo potrebno za vsako stvar hoditi na MLO, naj bi se osnovale posebne izpostave v Mostah, na Ježici, v Šiški, St. Vidu, na Viču, Rudniku in v Polju. Te izpostave ne bi bile oblastveni organ, ampak naj bi ljudem služile samo zato, da bi na njih lahko opravili vse vsakdanje opravke, ki jih doslej opravljajo na RLO ali MLO.

Profesionalce po izvršilnih odborih naj bi zamenjali z neprofesionalci, s čemer bi ustvarili pogoje, da bi te odbore lahko čimprej odpravili. V bodoče naj bi namreč aparat neposredno izvrševal vse sklepe skupščine.

Po odpravi RLO bi bilo potrebno zvišati število poslancev MLO od sedanjih 123 na okrog 250 do 300, tako da bi vsakih 450 do 500 volivcev volilo po enega poslanca. Upravne meje naj bi se spremenile. Mestu naj bi se priključil del Kozarij, Podutik, Glince, Medno Smarna gora in Crnuče, Crna vas pa naj bi se izločila.

Da bi se zbori volivcev čimbolj utrdili in uveljavili, naj bi imeli stalna predsedstva za določeno dobo. Njihova naloga naj bi bila skrbeti za redno sklicevanje in za pravo vsebino zborov, povezovati poslance z volivci in izvajati sklepe ter predloge, sprejete na zborih volivcev.

To je le nekaj misli o bodoči organizaciji ljudskih odborov. Na tem zasedanju je skupščina sprejela samo sklep, da se postopoma začne ukinjati profesionalizem v rajonskih izvršilnih odborih, o ostalih predlogih pa bo razpravljala še na naslednjem zasedanju.

Ob koncu je skupščina sprejela odlok o ureditvi in poslovanju gostinskih obratov, nekaj odločb in nekatere spremembe v sestavu skupščinskih komisij, s čimer je zaključila svoje zasedanje.

KLOBUKE, SRAJCE, ČEVLJE in vse MODNO BLAGO, kupujejo moški v poslovalnici
„Moda"
na Miklošičevi cesti štev. 1?, trg. podjetja „IZBIRA" v Ljubljani
678-a

Poročajo nam

Iz Jesenic

V torek zvečer je zasedal na Jesenicah Mestni sindikalni svet. Udeležba je bila polnoštevilna, kar je za Jesenice redek primer in je zasedanje proti vsakemu pričakovanju zelo lepo uspelo. Izvoljeni so bili delegati za II. kongres, ki bo v dneh 6. in 7. oktobra v Zagrebu. Po izvolitvi delegatov je podal načelnik GOZSS tov. Jurač izčrpno poročilo o delovanju sindikalne organizacije od I. zasedanja leta 1948 do sedaj. V poročilu se je dotaknil tudi delovanja posameznih podružnic ter z govorom zainteresiral navzoče za živahno razpravo. Le-ta je dokazala zrelost jeseniških sindikalnih organizacij in pravo gledanje na prevzem podjetij po delovnih kolektivih, na nov finančni sistem itd. U.

Iz Kranja

Podružnice »Obutve« v Kranju, Mariboru, Tržiču in Murski Soboti so dale reševalni postaji v Tržiču iz svojega fonda za prosto razpolaganje 20.000 dinarjev. Uslužbenstvo reševalne postaje se delovnemu kolektivu najtopleje zahvaljuje za pomoč in obljublja, da bo denar uporabilo v splošno družbeno korist.

◆

Jezerske ovce slovijo daleč naokrog po dobri volni. Uslužbenci »Koteksa«, kar zadovoljni. Že pred jesenskim striki to volno zbirajo, so letos z odkupom ženjem so je imeli v skladiščih 70% predvidene letne količine. Kaže, da bodo precej več zbrali do konca leta, kakor so planirali. Na Jezerskem so namesto 290 kg oddali že 526 kg volne. Ne zaostajajo pa za Jezerskim kraji v Selški dolini, Preddvor in precej drugih vasi

Kako dolgo bodo v Poljčanah še brez zdravnika?

Že od letošnje pomladi v Poljčanah ni stalnega zdravnika. Dvakrat tedensko prihaja sicer zdravnik za štiri ure iz enega sosednih zdravniških okolišev, kar je vsekakor premalo za tako velik okraj kot so Poljčane z okoliškimi vasmi.

Dnevno prihajajo v ambulanto bolniki. Zdravnik pa prihaja samo v torek ali petek, v časih ga tudi v teh dveh dneh ni in se bolniki upravičeno pritožujejo, ker čakajo zastonj. Pravijo, da ni v Poljčanah zdravnika zato, ker ni primernega stanovanja. Če so lahko uredili v Poljčanah celo hišo za gostilno, bi lahko pripravili tudi stanovanje za zdravnika, ki je Poljčančanom bolj potreben. Dokler v Poljčanah ne bo zdravnika, bo tudi vsa zdravstvena propaganda brezuspešna, saj bolnikom lahko pomaga le zdravnik, ne pa mlada neizkušena bolničarka.

69 novih obrtnih pomočnikov

Po enem letu so v Kranju zopet polagali vajenci, ki jim je potekla učna doba, pomočniške izpite. Med njimi je največ čevljarjev in mizarjev, večje število pa tudi ključavničarjev in avtomehanikov. Izpiti so trajali en teden in so rezultati teh v splošnem zelo dobri. Od 69 prijavljencev jih je pri izpitih padlo samo 5 in sicer dva iz čevljarske in 3 iz krojaške stroke. Izpitni izdelki so bili v večini odlično ocenjeni, čeprav je bilo ocenjevanje zelo strogo, kajti tudi od obrtnikov zahtevamo sedaj več splošnega in strokovnega znanja, kakor prva povojna leta.

Med vajenci, ki izpita niso opravili, so predvsem taki, ki so se učili v zaprtih delavnicah večjih industrijskih obratov. V času učne dobe so delali samo ene vrste delo in jim zato manjka splošne strokovne izobrazbe. Podjetja niso skrbela, da bi učence usposabljali mojstri. Prepuščala so jih v uk priučenim delavcem, kakor da ne utegnejo postati ti učenci nekoč samostojni obrtniki ali celo vodje državnih obrtnih ustanov. Slabo je vplivalo na rezultate tudi dejstvo, da manjka strokovnim šolam ponekod dobrega učnega kadra, na primer v Cerkljah (mizarska stroka) ali v Škofji Loki, kjer je do pred kratkim poučeval obrtne vajence učitelj, ki je prihajal k pouku pijan. Ob tesnejšem sodelovanju obrtnih šol z obrtno zbornico pa bi lahko vprašanje strokovnega kadra ugodno rešili, saj ima zbornica v svojih vrstah odlične mojstre različnih strok!

Pomanjkljivemu znanju so kriva pogosto tudi podjetja, ki nočejo pošiljati svojih vajencev v strokovne šole izven domačega kraja. (Na primer v Maribor za oblačilno stroko, v Celje za ključavničarsko ali v Kamnik za brivsko-frizersko stroko.)

Veliko zanimanje DIT Železarne Jesenice za nov finančni sistem

Minulo sredo je imelo Društvo inženirjev in tehnikov Železarne Jesenice sestanek, na katerem so razpravljali o novem finančnem sistemu. Sestanka se je udeležilo lepo število članstva. Uvodnemu referatu, ki ga je podal predsednik tov. Kuharuč, je sledila živa razprava. Sestanek je ugotovil, da mora društvo inženirjev in tehnikov pomagati pri pravilnem tolmačenju uredb o novem finančnem in plačilnem sistemu in dajati vso oporo upravnemu odboru podjetja in posameznim komisijam, ki delajo pravilnik. Ne le vodilno osebje, temveč slehernI delavec kolektiva mora biti točno poučen o novem finančnem sistemu, da bo mogel čimveč prispevati k boljšim uspehom jeseniške Železarne. U.

NALIVNA PERESA, SVINČNIKE, ZVEZKE in vse potrebščine za ŠOLO, URADE in DOM ter razna DARILA kot KERAMIKO, SERVISE, ALBUME itd.
VAM NUDIJO
„PAPIRNICE"
Trgovsko podjetje „IZBIRA", Ljubljana
677-a

Pravične kazni bodo spametovale nepoštene mesarje

Ljubljana 22 septembra

Sinoči ob 19. uri je okrožno sodišče izreklo sodbo zoper nepoštene ljubljanske mesarje, ki so za svoja kazniva dejanja sedeli na zatožnih klopeh od torka 18. t. m. Obsojeni so: Mihael Verbič na 5 let strogega, Svetozar Piškur na eno leto, Rudolf Vovk na 3 leta strogega, Janez Letnar na 2 leti strogega, Martin Rožmanc na 8 mesecev, Jože Avbelj na eno leto, Alojz Košenina na 8 mesecev, Franc Kavčič na 9 mesecev, Alojz Matko na eno leto strogega, Mihael Maček na eno leto in pol strogega, Vinko Dolenc na 9 mesecev strogega, Franc Stupnik na 4 leta strogega, Karolina Stupnik na 7 mesecev, Anton Stajner na 2 leti, Ivan Bergant na 3 leta, Andrej Bricelj na eno leto strogega, Janez Erčulj na eno leto in 2 meseca in Adolf Ucman na 6 mesecev zapora. Vsem obtožencem se všteje v kazen preiskovalni pripor.

„ILIRIJA"
tovarna kemičnih izdelkov
LJUBLJANA - VIČ,
nudi za takojšnjo dobavo: Muholovce »Volbran« proti moljem, čistilo za kovine, klorovo apno v zavitkih ter »Narta« kozmetične izdelke: kremo za lice, otročji nasip, brilantino, toal. vazelin, toal. boraks, orehovo olje, zobni prašek, vodo za lase in ostale izdelke izredne proizvodnje.

Dolenjski mlinarji, bogati kmetje in poštarica

izkoriščajo dobrosrčnost slovenskih izseljencev v Ameriki

Da dobivajo mnogi ljudje — potrebni in nepotrebni — od svojcev iz Amerike predvsem po drugi svetovni vojni

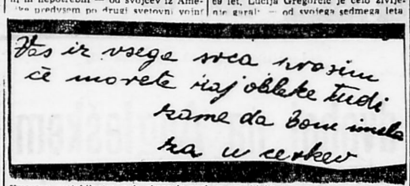
Vas iz vsege srca prosim
če morete kaj obleke tudi
rame da bom imela
za u cerkev

Umazano svetohlinstvo veje skoro iz vseh pisem, ki jih je dobila izseljenka Gregorčičeva

številne pakete, je dobro znano vsej naši javnosti. Nihče ne more biti proti pomoči, ki jo nudijo potrebnim in siromašnejšim družinam svojci — slovenski izseljenci. Namesto upravičenih prošenj za pomoč pa dobivajo v zadnjem času naši izseljenci čedalje več pretiranih zahtev za mogoče in nemogoče predmete od znancev, še več pa od popolnoma neznanih oseb.

Pred kratkim je prišla prvič na obisk po 46 letih tudi izseljenka Lucija Gregorčič iz Novega mesta, stara 69 let. Lucija Gregorčič je celo življenje garala — od svojega sedmega leta ko je šla prvič služit, na Hmeljniški in Bajnofški graščini, v Gradcu in nato v strojarni v Ameriki. Navzlic svoji visoki starosti še dela: pospravlja pisarne in prevzema tudi nočna dela samo da nekaj več zasluži. Lucija Gregorčič je pobožna ženska — zato se je rada usmilila »ubogih in nedolžnih otrok«, ki na Dolenjskem »stradajo in prezebajo«. Iz svojih skromnih dohodkov je kupovala moko, riž, sladkor, stare obleke, čevlje in perilo in pošiljala »izstradanim revežem« na Dolenjsko paket za paketom. Če ni imela sama česa prodati, da bi za izkupiček svojih oblek itd. lahko zbrala za nov paket, je šla do znancev in sosedov ter prosila pri njih pomoč za »uboge Slovence«...

Mesec za mesecem so prihajali paketi Luci Gregorčič na Dolenjsko. Nekega dneva pa je prišla domov tudi sama.

»Srečna sem, da sem še enkrat pred smrtjo videla drago slovensko domovino, ki mi je bila vedno tako zelo pri srcu...« je rekla svojcem, nato pa je odšla na obiske k »revežem«, ki so ji pisali v srce segajoča pisma. Že po prvih obiskih pa se je Lucija Gregorčič zgrozila — spoznala je prevaro... Njene pakete so dobivali mlinarji, bogati kmetje, ki pridelajo do 100 mernikov in več žita, ljudje, ki jim ničesa ne manjka. Ljudje, ki so ji pisali za rožne vence, mašne knjižice in pod. (vse to obvezno spremlja vsa pisma, ki romajo na njen naslov v Ameriko), hkrati pa seveda za sladkor, olje, riž, kavo, ure, obleke itd. itd., imajo vsega več kakor ima Lucija Gregorčič v svojem domu v ameriškem mestu Milwaukee.

TOMBOLA v Litiji,
ki je bila 16. t. m. preložena bo v nedeljo 23. septembra ob 13. uri s točnim začetkom
Sindikat Predilnice

18 hektarjev zemlje ima, pa berači za moko; stara je 66 let pa pričakuje sedmega otroka

Ena izmed številnih, ki so pisali v Ameriko po paket, je Ivana Hrovatič, kmetica iz Koroške vasi št. 8 pod Podgradom. Ima 18 hektarjev zemlje; letos je oddala obvezne oddaje 340 kg belih žit. Na novomeškem trgu stalno prodaja svoje pridelke, znana pa je po podgorskih vaseh tudi po svoji jezikavosti. Stara je 66 let, navzlic svoji starosti pa laže kakor pes teče. Poslušajte jo, kaj je natvezla izseljenki Gregorčičevi v Ameriko:

»Draga gospa!

Najprej Vas lepo pozdravim in Vam sporočim, da sem Vaš paket dobila. Ne morem Vam popisat veselja mojih otrok, vsak svoje hlačke so držali pa vpili: te bodo moje, te bodo moje... in dalje: »Draga gospa ne morem Vam popisat hvaležnosti, ki jo čutim v srcu do Vas, vse kar ste mi poslali bo prišlo prav če ne enemu pa drugemu ali pa tretjemu, dobila sem tudi žakel moke, ki ste jo gotovo Vi poslali (seveda, če pišeš na več naslovov, res ne veš, kdo vse ti pošilja...) oh, ta je šele prav prišla, ker pri toliki družini mora biti že veliko da ne zmanjka otroci čejo pa kar naprej kruha, oh gospa Vi znate molitvico telesno delo usmiljenja lačne nasiti nage oblačit.

Draga dobra gospa, kar ste mi poslali, je skoraj tako kot bi na oltar darovali, zahvalim se Vam tudi za rožni venec, ker tukaj se ga ne dobi, kadar bom šla k sveti maši bom na njega molila za Vas naj Vam ljubi Bog tisočkrat povrne na tem in na onem svetu.

Gospa ne smete misliti, da sem nehvaležna če Vas še prosim, čez dober mesec dni bom rodila sedmega otroka če morete pošlite mi kaj cukra pa za mene kaj gorkega za obleč, ker sem hudo prehlajena in me še sedaj poleti kadar je deževno zmiraj zebe. Gospa če morete Vas lepo prosim če pa ne pa ne. Še enkrat se Vam lepo zahvalim jast in moj mož in Vas prav lepo pozdravljam do smrti Vam hvaležna reva

Hrovatič Ivana.«

Upajmo, da bo sedmi porod Hrovatičeve iz Koroške vasi srečen! Saj zvesto zahaja k svetim mašam in kot pobožna ženska ne preklinja, ne laže in ne goljufa... Hvaležni bi ji bili le za kratko obvestilo: kdo je vlekel za hlačke izmed njenih otrok in vpil: te bodo moje, te bodo moje. Znano nam je namreč — in vsem vaščanom — da je njen najmlajši otročiček star šele 24 let, vsi ostali pa so že starejši in sploh ne živijo doma...

Zavistna poštarica in njenih 5 otrok

Sreča Hrovatič Ivane ni ostala skrita poštarici Francki Turk v Stopičah (skozi njene roke gredo vsi paketi stopiške fare). »Če dobivajo kmetje pakete, čemu bi jih še jaz ne?« se je nekega dneva vprašala stopiška poštarica in pisala gospej Luciji Gregorčičevi, da »je mati 5 ubogih otrok«. Francka se zgraža v svojem pismu nad Hrovatičkino nesramnostjo in izkoriščanjem — pozabila pa je pripisati, da je sama lažnjivka. Nima še nobenega otroka, pa tudi slabo se ji ne godi, kakor je pisala...

Slavka Cimermančič in Marija Barborič, vdovi po belogardistih, ki imata v Jurni vasi po 16 ha veliki posestvi, in šivilja Ana Šušteršič, ki ima v Jurni vasi hišico, ni poročena in nima otrok, so obrale v pismu pol vasi, mimogrede rodile na papir nekaj otrok in škaf solza — ter se priporočile za velik paket.

Pet otrok, izgubljenega moža in požgano hišo je objokovala v svojem pismu tudi Rozika Avbar iz G. Kamenc 14 pri Novem mestu, žena mlinarja Virca, pri katerem se pravi po domače pri Avbarju. Ženska pa nima doslej nobenega svojega otroka, nikdar ji ni še nič pogorelo. Da bi dobila čimveč, je v istem pismu pripisala še prošnjo »svoje sosede Roze Zagar« — pri čemer pa je porabila le svoje dekliško ime...

Na posestvu Julke Avbar na Daljnem vrhu 4/5 so letos oddali 535 kg belih žit, saj imajo 15,78 ha zemlje. Navzlic temu pa sta hčerka Marija in mati Julka pisali v Ameriko po paket. Jožica Skubic, gospodinja na Dalnjem vrhu št. 3, kjer je 17 hektarjev posestva, se je zahvalila za vrečo moke, hkrati pa pristavila, da »vsak dan prosi boga, da bi se Lucija Gregorčič še kaj spomnila na njeno družino«...

Verni sadovi klerikalne vzgoje

Laž in goljufija, zavist in obrekovanje, zlagana pobožnost ter hinavščina si v vseh pismih, ki jih je dobila Lucija Gregorčič, tesno podajajo roke. Premalo je prostora, da bi navedli številne primere zlagane revščine, nerojenih otrok, izmišljenih bolezni, v fantaziji piscev požganih hiš in vsega drugega, kar se je kakor ogabna reka podlosti in goljufije

Mlinar Kovačič-Laibek iz Stopič je dobil 2 vreči ameriške moke; kmetje z Dalnjega vrha pri Novem mestu so ameriško moko prodajali in kupovali žganje. Pepca Regina iz Bučne vasi je vabila Lucijo Gregorčič k sebi na dom, prinesti pa bi morala s seboj »en patnošter, da bomo kaj molile...« Frančiška Golobič na Dolžu, ki pridela 5—6 voz krompirja, ima 2 kravi, dve ovci in stalno po 2 prašiča, je pisala »da bo morala živa pod zemljo, ker pri nas ni ne živeža ne denarja ne prav nič...« Bivši belogardistični pomagač Jože Brajer iz Bučne vasi, ki je bil obsojen na 7 let odvzema prostosti, je letos v maju prišel iz zapora (2 leti sta mu bili odpuščeni!) Tako je pisal v Ameriko po »cuker, olje, rajž in po uro bekarco, ker je tako žalostno pri hiši, če ni nobene ure...« Doma pa je z bivše gostilne in večjega posestva! Čeprav mu oče še živi, je napisal, da sta mu umrla mati in oče in da se mora zato pripraviti »na novo življenje«. Od Gregorčičeve pričakuje vsega, »kar se rabi takole za eno ohcet...«

Vrste zlaganih pisem še dolgo ni konec. Iz Bučne vasi, Kamenc, Trške gore, Bršljina, Jesenic, Smarjete, Škofje Loke, Uršnih sel, Šiške v Ljubljani, iz Most, Kranja in iz številnih dolenjskih vasi je prišlo samo v juliju na naslov Lucije Gregorčič v Milwaukee 39 pisem, v avgustu pa kar 110. Brez časti in ponosa so pripravljeni dolenjski bogati kmetje — pisma pravih revežev so redkost v tej pisani korespondenci! — navzlic vsej svoji pobožnosti napisati največjo laž, samo da bi opeharili ubogega izseljenca za paket. Ali ne vpijejo navedeni primeri po ostrem kaznovanju?

»V Ameriki imamo nešteto vdov, ki ne prejemajo nobene pokojnine, kakor jo dobivajo vdove pri vas; za te in za mnoge druge morajo skrbeti naše organizacije« je dejala gospa Lucija Gregorčič, ko je užaloščena in globoko razočarana pripovedovala o sramotnih odkritjih v dolenjskih vaseh.

»V Jugoslaviji ima vsakdo delo, če ter hoče prijeti za njega... nobenega še nisem videla, da bi zaradi siromaštva pobiral premog ob železnici — jaz pa sem ga v Ameriki in kupovala v starinarnah obleke, samo da sem lahko pošiljala tistim, ki so me prosili...«

Besede skromne slovenske izseljenke, ki je prišla na svoj prvi in zadnji obisk v staro domovino, so obsodba vseh, ki se niso sramovali lagati in goljufati, samo da bi dobili paket iz Amerike.

M.

Ljubljanski živilski trg

Ljubljana, 22. septembra. — Zadnje tedne ni več tako velik naval prodajalcev na trg kakor poprej; čedalje manj je nekaterih vrst povrtnine, ki je poprej zavzemala največ prostora na trgu, zato je prostor za zelenjavo manj zaseden. Tem več pa je sadja. Zdaj prodajajo na trgu sadje tudi prodajalci iz drugih ljudskih republik. Izgovarjajo se, da ne morejo blaga prodajati ceneje zaradi drage prevoznine. Danes so ponujali slive po 20 din in grozdje po 50 din kg. Zato niso mogli tekmovati z našimi podjetji socialističnega sektorja.

Na stojnicah »Sadje-zelenjava« so prodajali breskve po 28 din, lepa jabolka po 20, grozdje po 37, papriko po 18, jajčevec po 14, korenje po 12 in zelje po 5 din kg. Nekaj prodajalcev je prodajalo tudi kislo zelje po 22 din kg. Med sadjem je bilo razmeroma malo hrušk, ki so bile po 22 din. Na stojnici državnih posestev je bil paradižnik po 10, papriko so prodajali po 15 (medtem ko jo je zadruga zelenjadarjev nudila po 26 din), krompir po 9, smokve po 25 in grozdje po 35 din kg. Dobro je bila založena tudi stojnica podjetja »Prehrana«. Precej so imeli krompirja, ki so ga prodajali po 10 din. Cene drugega blaga so na splošno nespremenjene: riž po 450 din, mast po 300, mleko v prahu po 120 in sladkor po 320 dinarjev.

Kmetje trg dobro zalagajo z moko, oljem in suhim mesom. Nekoliko manj pa je zadnje čase sladkorja, ker pridelovalci niso še prejeli letošnjega izdelka sladkornih tovarn. Moka se ni več pocenila že več tednov. Najboljšo pšenično (ostro) ponujajo po 140 din, sicer pa je bila moka na splošno po 130 din kg. Olje je po 500 din in se ne poceni, čeprav ga je precej. Sladkor nudijo po 290 do 300 din, torej ceneje kakor podjetje »Prehrana« (ki ga pa prodaja tudi na bone).

Zelo hud naval je bil danes ob mesarskih stojnicah, ker je meso prodajalo mnogo manj prodajalcev kakor prejšnje čase.

Slovenska vina na svetovni razstavi v Parizu

Ljubljana, 21. septembra. Slovenija bo letos prvič sodelovala na svetovni razstavi za ocenjevanje vin, ki jo bodo odprli 6. oktobra v Parizu. Iz kleti državnih posestnikov in vinogradniških zadrug je podjetje »Slovenija-vino« že odbralo 56 različnih vzorcev najbolj znanih in najboljših slovenskih vin, med njimi rumeni muškat, traminec, muškatni silvanec, renski rizling, laški rizling, šipon, merlot, teran in cviček.

ZVEZA BORCEV SISKA—BEZIGRAD PRIREDI 7. OKTOBRA OB 13. URI NA IGRISCU SSD TRIGLAVA V ZGORNJI SISKI VELIKO
TOMBOLO
Med dobitki: motorno kolo, spalnica, kuhinjska oprava, radijski aparat, cement, moško kolo, dva prašiča itd...
Tablice dobite v predprodaji po trafikah. Cena 40 dinarjev.

Dve mesti ob Savi

Ob naši najvažnejši naravni prometni žili, to je Savi, leži mnogo naselij in mest, da navedemo le najvažnejše: Beograd, Zagreb, Ljubljana. Beograd leži ob sotočju Dunava in Save in se razlikuje od drugih dveh mest, Zagreb in Ljubljana pa imata že po svoji legi mnogo podobnega. Obe mesti sta nekako odmaknjeni od Save in šele novejši razvoj je mestno obrobje potisnil prav ob Savine bregove.

Zagreb dobiva vse bolj velemestno lice

Če ima Zagreb za svoj razvoj kot ravninsko mesto mnogo več prostora, se Ljubljana le bolj stiska okoli zadnjega obronka dolenjskega gričevja. Morda prav različni pogoji vplivajo, da je Zagreb živahno mesto, ki diha s polnimi pljuči, Ljubljana pa živi življenje umirjenega človeka.

Obe mesti sta se po osvoboditvi močno razvili. Pred vojno je na primer Zagreb imel okoli 280.000 prebivalcev. Zadnje štetje in priključitev nekaterih obrobnih krajev so povišali število zagrebškega mestnega prebivalstva na okoli 327.000. Število prebivalstva je torej v zadnjem desetletu naraslo za okoli 40.000. Nekaj podobnega je tudi z Ljubljano. Njen prirastek v zadnjem desetletju ni skoro nič manjši. Zaradi tega je osnovni problem obeh ljudskih odborov, kako porastu prebivalstva sorazmerno graditi nove stanovanjske stavbe. V Ljubljani je bilo n. pr. od leta 1945 do danes zgrajenih 1903 stanovanj, od tega je 834 stanovanj zgradil mestni ljudski odbor, 398 privatniki, ostala stanovanja pa razne ustanove in podjetja. V Zagrebu so po osvoboditvi zgradili nekaj čez 2000 stanovanj, precej pa imajo še nedograjenih. Če primerjamo izgradnjo stanovanj v obeh mestih in porast prebivalstva, potem vidimo, da se številka gibije neznatno v korist Zagreba. Ta prednost pa je malenkostna, če upoštevamo, da bi Zagreb potreboval danes najmanj 9000 stanovanj, Ljubljana pa okoli 6000 (stanovanjski uradi imajo sicer nekoliko nižje število prosilcev za stanovanja, toda, kakor je pokazal pregled v Zagrebu, je tudi med tistimi prebivalci, ki nimajo vloge za stanovanja pri stanovanjskih oblastih, mnogo takih, ki bi jih bilo treba šteti med nujne slučaje za stanovanja).

Zanimivo je primerjati delo dveh v marsičem podobnih ljudskih odborov. V Zagrebu so n. pr. že letos spomladi z nekaterimi svojimi rajoni v razvoju oblasti šli precej naprej. Pet novo priključenih rajonov so organizirali popolnoma v smislu tez o reorganizaciji ljudskih odborov, ki jih je kasneje izdal Svet za izgradnjo ljudske oblasti. Ti rajonski ljudski odbori imajo samo šest svetov, plačan aparat pa je le neznaten. Gospodarstvo so popolnoma ločili od oblasti, tako da se odbori lahko posvečajo predvsem vprašanjem oblasti. To velja pravzaprav za področje vsega zagrebškega mestnega ljudskega odbora. Nekaj čez 250 raznih podjetij je letos do poletja upravljal ljudski odbor. Razumljivo, da se zaradi tega funkcionarji niso mogli toliko baviti z vprašanji oblasti. Zdaj so vsa ta podjetja popolnoma ločena, povezana v svojih združenjih. Ljudski odbor edino postavlja direktorja združenja, drugače pa so podjetja popolnoma samostojna. V glavnem je njihovo poslovanje po tej reorganizaciji mnogo boljše, k čemer so mnogo pripomogli delavski sveti.

Zanimivo vprašanje je sodelovanje ljudstva in državljanov z oblastvenimi organi v obeh mestih. Sistem dela zagrebškega ljudskega odbora sloni predvsem na zborih volivcev. Odborniki imajo stike s svojimi volivci predvsem na ta način, nimajo pa določenih dni, ko bi se volivci lahko pomenili s svojim odbornikom tako kot v Ljubljani.

Kakor večina naših mest ima Zagreb tudi isto težavo: vse od leta 1941 je bilo prav malo storjenega za olepšavo mesta, niti niso bila izvedena nujna redna popravila. Svet za komunalne naprave ima sedaj veliko nalogo, kako na pr. popraviti močno zanemarjene ceste, mnoge stavbe in javne naprave. Samo letos bodo za ureditev zagrebških cest porabili 93 milijonov dinarjev. Z reorganizacijo ljudskih odborov upajo, da bodo prispevala v mestni proračun tudi zvezna in republiška podjetja, tako da bo vsota za razna popravila in redno urejevanje mesta precej višja.

Kljub vsemu pa moramo reči, da Zagreb ne dela vtisa zanemarjenega mesta. Morda je res tujcu bolj pred očmi vse lepo in privlačno, a tudi, če pogleda s kritičnim očesom, mora priznati, da se mnogokje pozna skrbna roka ljudskega odbora.

Mesto ob srednjem toku Save raste se krepi in živo utripa kot srce hrvatske republike. Njegov pobratim ob zgornjem toku Save prav tako iz dneva v dan spreminja svoje lice. Morda bo po razvoju Zagreb prehitel Ljubljano, morda bo obratno. A naj bo tako ali tako, mi smo veseli razvoja in rasti obeh. —ej

Ljubljana bo dobila 7000 novih telefonskih številk

Montiranje naprav v novem modernem poslopju za telekomunikacijo v Ljubljani hitro napreduje. Montirali so že visokofrekvenčne naprave angleškega izvora, ki bodo omogočile namesto dosedanjega enega trinajst pogovorov hkrati in tako znatno zboljšale zvezo med Ljubljano in Beogradom. Te dni bodo monterji podjetja »Nikola Tesla« iz Zagreba, ki opravljajo ta dela, montirali tudi novo mestno telefonsko centralo. Potem se bo lahko število teleprinterskih naročnikov povečalo za 200 %. Avtomatična mestna telefonska centrala je montirana že do dobre polovice in ta dela bodo do konca leta končana. Centrala pa bo začela obratovati šele prihodnje leto, ker primanjkuje pogonskih sredstev. Prihodnje leto bo dobila Ljubljana 7.000 novih telefonskih številk. Pripravljajo tudi prostore za montiranje pogonskih polnilnih naprav.

Hkrati z napredovanjem montiranja v poslopju si gradbeni kolektiv podjetja »Splošne« prizadeva, da bi do konca leta končal še zadnja gradbena dela in uredil zunanje lice poslopja.

Tuji gosti v Opatiji

Opatija, 21. sept. Od začetka leta do srede septembra je obiskalo opatijsko riviero več kot 4000 tujih turistov. Lani je bilo v istem času v Opatiji komaj 1200 tujih gostov.

Kar k meni v župnišče pridi

ti bom že jaz sestavil prošnjo za izstop iz zadruge

Če se voziš iz Maribora proti Dravogradu, ne more pogledu uiti prijazno naselje okoli tovarne poljedelskih strojev onstran Drave. To je »Spodnja Muta«, pravzaprav del Mute, ki leži malo višje zgoraj sredi rodovitnih polj in ki nosi ime »Gornja Muta«. Kraj ima razen drugih gospodarskih podjetij in ustanov tudi kmetijsko delovno zadrugo.

Zadruga ima 77 družinskih članov ter 127 ha zemljišča. Poprej so si morali zadružniki izposojati vprežno živino in stroje od privatnikov. Sedaj pa imajo svoj traktor! Ne orje in vozi le za zadružnike, temveč tudi sosedom, privatnim kmetovalcem, če je potreba. Zadružniki radi ustrežejo z njim kmetu, če le utegnejo in tako praktično dokazujejo, da je skupni način obdelave hitrejši, lažji in cenejši — seveda — če imaš moderno orodje. Pri tem pa ne zanemarjajo svojih polj. Pravočasno obdelujejo in pospravljajo posevke. Ni čudno torej, da je zadruga ob takšnem gospodarjenju ob koncu obračunskega leta izplačala svojim članom delovne dneve po 125 dinarjev! Za zadružnike pa, ki nimajo svojih domov in družin, je zadruga drugače poskrbela. Odprla je na Muti zadružno menzo, ki jo redno oskrbuje. V njej se hranijo poleg zadružnikov tudi ostali delovni ljudje. Zadruga oskrbuje s svojimi pridelki delavce iz tovarne, tovarna poljedelskega orodja na Muti ji pa nudi svoje izdelke in ostalo pomoč.

Seveda ima zadruga tudi nasprotnike, ki jim ni prav, da se je zadružna misel v Muti tako razmahnila. Med njimi je tudi Ernest Klančnik, župnik iz Mute, ki je pred kratkim v krajevni gostilni javno nagovarjal zadružnike, naj izstopijo iz zadruge.

Tako je nagovarjal zadružnika Heršolda, naj izstopi iz zadruge, »ker se s takimi ljudmi (mislil je druge zadružnike) sploh ne da živeti. Le zakaj bi ti garal,« mu je pihal na dušo župnik, »garal za predsednika in tajnika ter knjigovodjo in brigadirja, ker te oni samo izčrpavajo. Kar k meni v župnišče pridi. Ti bom že jaz sestavil prošnjo za izstop iz zadruge.« Pripomnil je še, da so vsi zadružniki veliki nasprotniki cerkve in vere in da so »sami divjaki«.

Župnik Ernest Klančnik bi prav gotovo rad videl, da bi zadruga na Muti razpadla in da bi šlo tam vse zopet po starem kakor nekoč v »dobrih starih časih«. Zakaj bi kmetje na modernejši način obdelovali svoja polja, saj jim bo potem vendar preveč časa ostajalo za razmišljanje. Držimo ljudi v temi, pa ne bodo nikoli utegnili podvomiti o naših naukih! Zares velika, plemenita in dobro namerna skrb! Gotovo bi z veseljem organiziral procesijo z geslom »Reši nas zadruge o gospod«.

Učinki protizadružnega rovarjenja župnika Ernesta Klančnika na Muti so popolnoma drugačni, kot jih je želel doseči. Pred zadružniki je pokazal svoj pravi obraz. Toda ljudje mu ne sledijo s tako slepo pokorščino kakor nekoč in to je njegov najhujši poraz.

Zadružniki so že spoznali župnika Klančnika in mu popolnoma prav povedali, da ne bomo dovolili, da bi kdor koli razbijal naše zadruge. Kdor v veter pljuje, ta nima čistega obraza, pravi svetopisemski izrek. Gospod župnik, ali ne velja to tudi za vas?

Pogled v naš prvi laboratorij za televizijo

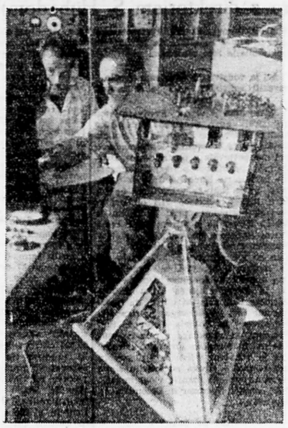

Konstruktor našega prvega televizijskega aparata v svojem laboratoriju.

Po steklenih stenah dvanajstega nadstropja na ljubljanskem nebotičniku so spolzele debele dežne kaplje. Uglajene melodije orkestra, ki so se iz dolenjih kavarniških prostorov skoraj nemoteno vtihotapljale v osamljeno teraso, se še ta hip začno vse bolj in bolj izgubljati v šumu naraščajoče plohe. Nad mestom se je hipoma stemnilo in le kratki bliski od časa do časa zasikajo skozi odvraten popoldanski zrak.

V tej vrtoglavi višini, sredi nenavadnega laboratorija, prenatrpanega z najrazličnejšimi napravami in instrumenti, daleč in blizu od vseh ljudi je tudi tokrat opaziti mladega in gibčnega človeka, ki se neprestano suče okrog svetlikajočih elektronk, nepojmljivih cevi in skrivnostnega instrumentarija, katerega prepleta sto in sto raznobarvnih žic. Njegova izredno simpatična zunanjost, ki že sama po sebi daje izraz nenavadno inteligentne pojave, v vseh svojih potezah povsem nevsiljivo odkriva vse talente mladega slovenskega učenjaka. To so najskromnejše besede o liku, ki ga predstavlja ing. Wedam Albin — naš prvi strokovnjak za televizijo.

Izgleda, da ima neko posebno strast do znanosti. S televizijo se praktično ukvarja šele poldrugo leto, toda v ta mali laboratorij je zajel tisoče in tisoče izkustev, kakršne so drugi znanstveniki osvajali cela desetletja. Danes dela poslednje preizkušnje na aparaturi malega amaterskega televizijskega aparata, katerega je skonstruiral s svojimi sodelavci. To je pravzaprav prvi televizijski aparat, ki je izdelan v naši državi. Aparat sestavlja posebna kamera za televizijsko snemanje ter mali televizijski sprejemnik, ki reproducira gibljive scene na zaslonu posebne katodne cevi v velikosti 15 × 10 cm.

Kamera za televizijsko snemanje na prvi pogled malce sliči na kino-kamero — je pa neprimerno komplicirana. V njej je poseben sinhronizator, ki je pravzaprav duša cele aparature. Slike na sprejemniku so dokaj ostre, svetle in silno privlačne. Praktično delovanje tega amaterskega televizijskega aparata bo prvič prikazano obiskovalcem zvezne razstave radioamaterjev v Beogradu, katero prireja Radioamaterska zveza Jugoslavije.

Hrvatski prevod Župančičevih pesmi

Zagrebška založba »Zora« je izdala v mali knjižnici pesmi Otona Župančiča v prevodu Stanka Tomašića in Gustava Krkleca. Zbirka obsega izbor nad 50 pesmi od prve Župančičeve zbirke »Čaše opojnosti« do njegove zadnje zbirke partizanske lirike »Zimzelen pod snegom«. Realističnost, muzikalnost, mojstrstvo stiha, predvsem pa umetniška kakovost Župančičevih pesmi so ohranjeni tudi v prevodu v večini pesmi. Le tu pa tam se prevajalcema ni posrečilo preliti originalni ritem v svoj jezik. Ponekod sta morala prevajati dokaj prosto in ohraniti samo temeljni smisel Župančičevih stihov.

V HOTELU SLON
V KAVARNI
igra od 23 t. m. zopet redni prvovrstni orkester od 20 do 24 ure
Ob sobotah in nedeljah tudi popoldanski koncert!
3205/A

V vrtincu velesejemskih dni

V ulici Valentina Vodnika je bilo že pred sedmo uro zjutraj živahno kakor v panju. Šel sem med gručami ljudi, ki se jim je že po govorici in obleki poznalo, da so prišli od vsepovsod. Najbolj živahna je bila skupina iz Bosne: nekaj moških v slikovito okrašenih jopičih in več žensk v pisanih, širokih hlačah. Pred njimi je šla v složnem koraku gruča moških, ki jih je govorica izdajala za Štajerce. Za menoj je sopihalo nekaj debelih Vojvodincev. Pisana množica — delavci, kmetje, nameščenci, dijaki... Tu in tam mi udari na uho tuja govorica. Zagledam človeka s pipo v ustih in z živo pisano kravato za vratom. Amerikanec. Radovedno opazuje živahni vrvež in koraka med pisanim sprevodom proti širokemu prostoru, kjer med bučnimi glasovi zvočnika vihrajo zastave vseh mogočih barv.

Tako je zdaj vsako jutro v ulici Valentina Vodnika — ne morda v Ljubljani, ampak v Zagrebu — in v vseh drugih ulicah, ki peljejo proti velesejmu.

Časopisi so pisali, da ima letošnji velesejem trgovski značaj. Da je to res, lahko spoznaš že pred njegovim glavnim vhodom. Glej, nad izložbenima okni, kjer so razstavljene fotografije prirodnih lepot naše države, se blesti napis v štirih jezikih: Dobrodošli v Jugoslaviji! Na stenah vise reklamni napisi domačih tvrdk. Na nasprotni strani — pred novim delom sejmišča — vihrajo zastave dvanajstih držav. Poleg jugoslovanskih barv z rdečo zvezdo na sredi vidiš egiptovski polmesec, angleški križ, amerikanske zvezde, tržaško sidro... V sprednjem delu novega sejmišča vabijo napisi: Ge-ma, Fiat, Hill Dumper, Mercedes Benz.

Velesejem ima torej pretežno trgovski značaj — pa kljub temu ga obiskujejo tudi preprosti ljudje iz vseh delov države. Čeprav so tuji napisi bolj kričeči in vabljivi, si vsi obiskovalci ogledajo najprej jugoslovanski del velesejma. Kako ga gledajo? Stopimo v reko ljudi in poslušajmo!

Ko se zrinem v vrsto, zagledam zraven sebe tri ženske, ki sem jih bil spoznal že v vlaku. Preproste, kmetske ženske, zagorelih obrazov in žuljavih rok. Povedale so mi, da so prišle s Štajerskega. Iz okolice Celja? Ne, ampak iz okolice Maribora. Že včeraj zvečer so odšle na pot. Zadružnice so. Če so bile že kdaj na velesejmu? Da, že dvakrat — lani in predlanskim.

»Rade bi videle vse, kar je novega,« je dejala ena izmed njih.

»To se pravi: koliko smo napredovali od lani«, je pristavila druga.

In zdaj smo se spet srečali — pa se pozdravimo kot stari znanci in gremo skupaj proti paviljonom lesne industrije. Ko poslušam njihov prešerni smeh, si mislim: So pač ženske. Gotovo jih bodo zanimali predvsem izdelki tekstilne, obutvene in drobne industrije.

Ko tako premišljujem, zagledam znanca, ki se mudi na velesejmu kot trgovski zastopnik. Takoj sva v pogovoru. Kako napredujejo trgovski posli? Doslej bolj počasi, mi pove. Kaže, da se bo kupčija bolj na široko razvila šele drugi teden — v ponedeljek bo namreč spet trgovski dan. Sicer je bil trgovski dan že takoj po otvoritvi, kar pa ni prav. Blago si je treba najprej ogledati in izvedeti o njem vse podrobnosti, potem šele lahko začneš s kupčijo. Zanimanje inozemcev? V paviljonih, ki jih pozna, povsod zelo živahno. Pa to ni pravzaprav nič posebnega, saj to so že stare zveze. Les smo n. pr. prodajali že prej — zdaj gre samo za to, da prodamo več končnih izdelkov. Podjetje »Slovenija les« že ima pogodbe za izvoz finega pohištva. Pa organizacija na velesejmu? Boljša kot lani — blago je razstavljeno tako, kakor zahteva trgovina. Sicer je v organizaciji še mnogo slabosti, zlasti v informacijski službi. Tamle je n. pr. telefonska celica, toda brez telefona. In še več takih malenkosti.

Ko se poslovim od znanca, pogledam za zadružnicami iz mariborske okolice. Ni jih več.

Končno sem v paviljonu C. Koliko lesa! Vse mogoče vrste, iz vseh delov države. Polizdelki in izdelki. Parjena bukovina, resonančni les iz Jelovice, upognjeno pohištvo iz Duplice, furnir, vezane plošče... Največ radovednežev je zbranih okrog pohištva v narodnem slogu, ki ga je izdelala Industrija lesnih proizvodov Maribor. — Potem grem v drugi paviljon, in že zagledam izdelke kranjske »Save«, vrhniško usnje, žirovske čevlje in domžalske kovčke. Krasni izdelki. Ženske se najbolj zanimajo za visoke zimske čevlje, izdelane po tržaškem vzorcu. Kje jih lahko kupimo? — »Zaenkrat samo v Kopru«, pojasni zastopnik. »Pa jih bodo kmalu prodajale tudi zagrebške trgovine«, jih potolaži. Potem pokaže na vrsto športnih čevljev in pove, da se zanje zanimajo Švedi, Norvežani in Švicarji. Kaže, da bo dobra kupčija.

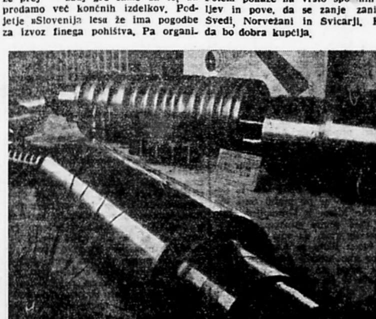

Veliki, svetli kovinski valji za kovinsko industrijo — izdelek železarne Store

V paviljonu tekstilne industrije se mi pridruži mlad letalski poročnik. Obraz mu kar žari, ko pripoveduje, za koliko je od lani boljša kakovost izdelkov. »Poglejte te vzorce«, mi pokaže na pisano vrsto blaga. »Lani ni bilo sledu o njih. Vidite, to je posledica novega načina trgovine.«

S poročnikom greva dalje — mudi se nama v paviljon težke industrije. Tu so izdelki iz Jesenic, Guštanja, Štor, izdelki »Prvomajske«, »Litostroja«, »Potisja«, tovarne »Ivo Lola Ribar«, »Rade Končar« itd. Potem izvem, da se za izdelke »Litostroja« in »Potisja« zanimajo trgovci iz Turčije; za računske stroje trgovci iz Bombaja in Francije; za izdelke podjetja »Jugodent« trgovci iz Tangera, Pakistana in Izraela. Ogledujejo in se zanimajo za nakup izdelkov naših novih tovarn — tovarn, o katerih pred nekaj leti večidel še ni bilo sledu.

Največ ljudi je zbranih pred ogromnimi stiskalnicami podjetja »Ivo Lola Ribar«. Še midva s poročnikom se zrineva tja, in tedaj zagledam zraven največje stiskalnice — zadružnice iz mariborske okolice. Kako krivo sem jih sodil! Mislil sem, da si bodo ogledale le tekstilne izdelke, čevlje in podobno, zdaj pa vidim, da se zanimajo za težko industrijo prav tako kakor jaz.

»Kakšno krasno delo!«, pravi poročnik. »Kaj vse bi morali izvoziti, če bi hoteli kupiti tako stiskalnico v tujini!«

»Pa res, koliko vagonov svinj bi morali izvoziti!«, pravi ena izmed zadružnic. — »Ali pa lesa«, pristavi druga.

Pomislil sem: Da izvažamo lesne izdelke, usnjeno galanterijo in podobne stvari, da zdaj sklepamo za njih izvoz nove pogodbe, to pravzaprav res ni nič posebnega. Toda to, da nam zdaj ni treba več izvažati živil, lesa in drugih predmetov za take izdelke, ki so razstavljeni v paviljonu težke industrije, to, da se za nakup teh izdelkov zanimajo celo trgovci iz tujine — to je velika stvar, ki nam pove, da smo že daleč v gospodarstvu!

Ko sem si v družbi treh zadružnic ogledal še inozemske paviljone, je ena izmed njih dejala: »Zdaj sem videla, da smo spet za veliko stopnico naprej. Še so tuje države pred nami; mnogo stvari, ki jih razkazujejo, še ne izdelujejo naša podjetja, mnogo moramo še od njih uvažati. Toda hitro gremo za njimi in kmalu jih bomo dohiteli. — Pa brez zamere in na svidenje drugo leto!«

F. Šušteršič

Po domovini

Beograd se pripravlja na velik sejem. Od 7. do 15. oktobra bo v Beogradu velik sejem tako imenovanih presežkov. Na njem bo sodelovalo mnogo trgovinskih in industrijskih podjetij. Prodajali pa ne bodo blaga, ki ne gre v denar, torej ne tako imenovanega »škarta«. Nasprotno, na sejmu bosta sodelovali proizvodnja in trgovina. Organizira ga trgovinska agencija FLRJ. V štirih paviljonih beograjskega sejmišča bo na razpolago okrog 3000 m² razstavnega prostora. Na sejem bo sprejeto samo blago, ki ne ustreza potrebam določenih krajev in je bilo zato pomotoma razglašeno za nekurentno. Razen tega naj proizvodnja na sejmu pokaže svoje možnosti.

V Vojvodini je že dovolj delavcev. Poročali smo, da je za zadnja poljska dela v Vojvodini premalo delavcev, da bi jih potrebovali še okrog 14.000, od teh 9000 iz drugih republik. Brž ko so ljudje drugod zvedeli za to, so se mnogi kar na svojo roko odpeljali v Vojvodino, kjer so jih seveda takoj zaposlili. Prišlo jih je približno toliko, kolikor so jih potrebovali.

Dve novi poljedelski kulturi v Slavoniji. V Slavoniji bodo letošnjo jesen posejali tudi dve novi kulturi. S sirkom, ki gre na tujem trgu zelo dobro v denar, bodo posejali 500 ha. Za šest ton sirka dobimo v zamejstvu traktor. Nova kultura je tudi zdravilno zelišče koriander, ki so ga posejali približno na 230 ha.

Institut za energetiko in ekstrativno industrijo v Sarajevu. V Sarajevu so ustanovili institut za energetiko in ekstrativno industrijo. Njegov pomen je pospeševati industrijo, rudarstvo, metalurgijo in elektrogospodarstvo BiH. Posebna skupina znanstvenikov bo proučevala vprašanja odkopa, prevoza, mehanizacije in bolj ekonomične uporabe jamskega lesa, tri skupine pa bodo proučevale tehnološke procese. Poseben oddelek bo obravnaval vsa vprašanja proizvodnje in porabe električne energije.

Tretji kongres makedonskih zdravnikov končan. V Ohridu so več dni zborovali makedonski zdravniki na svojem tretjem rednem kongresu. Na dnevnem redu je bilo več zanimivih referatov, ki jim je sledila živahna diskusija. Med drugim so zdravniki ugotovili, da število rojstev v Skoplju in tudi drugod po Makedoniji narašča. Leta 1949 je naraslo v Skoplju za 24%, lani pa za 28%. Umrljivost otrok pa občutno pada.

Iz Makedonije je odšlo v Vojvodino več sto delavcev. Zadružniki s področja Krivopalanečka v Makedoniji so se takoj odzvali klicu vojvodinskih kmetovalcev in jim pohiteli na 'pomoč'. Takoj prve dni jih je odšlo v Vojvodino 400. Razen tega sta odšli iz Makedonije dve delovni brigadi.

V Skoplju so se poslovili od ponesrečenega pilota Zdravka Smoleja. V torek so se v Skoplju poslovili od pilota-podporočnika Zdravka Smoleja, ki se je v ponedeljek smrtno ponesrečil. Bil je iz Tuzle. Ko mu je bilo 13 let, je odšel v partizane, s 15. letom pa je postal pilot-lovec. Šele 19 let je bil star, ko je postal komandant eskadrile. Mnogi tovariši in prijatelji so ga spremili na zadnji poti do železniške postaje, kjer se je v ganljivih besedah poslovil od njega pilot-polkovnik Petar Radović.

Na tisoče novih strojev za makedonsko kmetijstvo. Blizu 6000 večjih kmetijskih strojev, traktorjev, mlatilnic, sejalnic, železnih plugov in samovezalk so dobili makedonski kmetovalci v zadnjih mesecih. Do konca leta jim bo dobavila domača industrija kmetijskih strojev še okrog 5000 strojev. Državna kmetijska posestva in kmečke delovne zadruge so dobile 30 doma izdelanih traktorjev, drugih 32 pa so kupile za devizne dinarje, ki so jih dobile za izvožene kmetijske pridelke. Kmečke delovne zadruge Makedonije bodo dobile letos za kmetijske pridelke nad 32 milijonov deviznih dinarjev.

Bolnišnica za kostno tuberkulozo pri Ohridu. Na bregu Ohridskega jezera, med mesti Ohridom in Strugo stoji posebna bolnišnica za kostno in sklepno tuberkulozo. Bolnišnica je velikega pomena, ker je v Makedoniji precej ljudi, ki jih muči ta bolezen, pa se drugje ne morejo zdraviti. Bolnišnica je zelo lepo urejena in v njej so dosegli že razveseljive uspehe. V zadnjih 18 mesecih je sprejela 157 bolnikov, med njimi tudi več takih, o katerih so zdravniki dvomili, da bi jim še mogli pomagati.

Divji merjasec s prestreljenim srcem je še bežal. Divji prašiči so znani po svoji žilavosti. To najbolje vedo lovci. Vendar pa so zelo redki primeri, da bi divji prašič s prestreljenim srcem še bežal. To se je pripetilo oni dan pri Dugi Glavi blizu Duge Rese. Že dvakrat so bili lovci priredili na merjasca pogon, ker je delal na polju veliko škodo. Naposled pa so mu le prišli do živega. Član lovskega društva v Dugi Resi Ljubomir Misir ga je hodil večkrat čakat. Zalotil ga je neke noči okrog polnoči. Prva krogla je prebila merjascu prednjo nogo, lopatico, pljuča in srce, pa vendar ni padel, ampak je začel bežati. Šele, ko ga je zadela druga krogla v jetra, je padel. Tehtal je 150 kg.

Ljubljanska opera ob začetku sezone

(Iz razgovora z direktorjem S. Hubadom)

Obiskal sem direktorja Opere Sama Hubada, da bi poizvedel o pripravah za novo operno sezono. Po uvodnih besedah sva bila kmalu sredi razgovora.

Kdaj se bo začela letošnja operna sezona v Ljubljani?

S predstavami bomo začeli v prvih dneh oktobra. Dotlej izkoriščamo čas z intenzivnimi vajami za nov repertoar. V vseh letih po osvoboditvi smo namreč začenjali sezone z obnovitvami predstav iz prejšnjih sezon in smo šele postopoma vključevali v repertoar nove uprizoritve. Letos pa smo se odločili, da bomo spet odprli sezono s premiero, in sicer z Verdijevo mojstrovino, komično opero »Falstaff«. Uprizoritev pripravljajo dirigent dr. Švara, režiser Ciril Debevec in inscenator inž. arh. Franz. V naslovni vlogi bo stalno gostoval prvak reške Opere Milan Pihler, ki šteje to zahtevno partijo med svoje najboljše stvaritve. V ostalih vlogah bodo sodelovali Bukovčeva, Karlovčeva, Stritarjeva, Vidmarjeva, Patikova, Brajnik, Lipušček, Janko, Smerkolj, Korošec, Lupša, Čuden in Strukelj.

In nadaljnji novi repertoar?

V novembru bomo uprizorili novo uprizoritev Puccinijeve opere »Boheme«, tega standardnega dela železnega opernega repertoarja. Naša zadnja uprizoritev te opere se nam je v številnih predstavah scenično in odrsko zelo razrahljala, zato smo jo pred leti začasno odložili s sporeda. Letošnjo novo uprizoritev bosta pripravila dirigent Bogo Leskovic in kot gost zagrebški režiser prof. Vlado Habunek, ki je nedavno to opero odlično uprizoril v Skoplju. Kot naslednja premiera bo prišla na vrsto znano delo nemškega verista D'Alberta »Nižava«, ki je bilo v letih 1909 do 1939 večkrat tudi na našem odru z velikim uspehom uprizorjeno. Tudi to uprizoritev bosta pripravila dirigent dr. Švara in režiser Debevec. Kot četrto premiero bomo uprizorili po daljšem razdobju v opernem svetu zelo priljubljeno opero italijanskega skladatelja Umberta Giordana »Andrea Chenier« s sižejem iz francoske revolucije. To delo je bilo v Ljubljani uprizorjeno samo v letu 1933/34 in je imelo takrat 7 predstav. Uprizoritev bosta pripravila dirigenta Lovro Matačič k. g. in Rado Simoniti ter režiser prof. Šest.

Ljubljano bi zelo zanimala kaka modernejša operna noviteta, saj po osvoboditvi menda še nismo videli nobene?

Tega dejstva se dobro zaveda tudi operno vodstvo, toda vedeti je treba, da je bilo vsa ta leta skoraj nemogoče dobiti iz tujine potrebne partiture in še bolj seveda orkestralne materiale, ki jih imajo v zakupu posebne založbe. Zato so bili tudi sporedi vseh opernih odrov v državi tako zelo drug drugemu podobni, saj so vsa gledališča morala računati samo z materiali, ki so na razpolago v arhivih v naši državi. Za letošnjo sezono pa si je operno vodstvo vendarle zagotovilo uprizoritev moderne opere švicarskega komponista Sutermeisterja »Romeo in Julija«, ki smo jo nameravali uprizoriti že pred nekaj leti, a je zaradi težave v zasedbi takrat morala odpasti. Upam, da se bo v prihodnjih letih mednarodna kulturna izmenjava toliko normalizirala, da bomo v bodoče tako dobili širše repertoarne možnosti. Ta opera, ki je zelo vešče in z modernimi orkestralnimi sredstvi skomponirana po Shakespeareovi drami, bo vsekakor posvežila naš repertoar in mislim, da bo ljubitelje zelo zanimala.

Ali je vodstvu za to sezono uspelo osvežiti solistični ansambel z novimi močmi?

Nekaj nam je uspelo. Predvsem smo angažirali novo dramsko sopranistko Matijo Skenderovičevo iz Subotice. Pevka je že v zadnjih letih ponovno pri nas gostovala v partiji Tosce. Drugo našo pridobitev predstavlja angažma baritonista Simeona Cara iz Sarajeva, ki je tudi že vzbudil na našem odru mnogo obetajoč vtis ob priliki svojega gostovanja pred letom dni v partiji Escamilla v »Carmen«. S tema dvema pevcema smo zamašili vrzeli v dramski stroki našega ansambla, kar nam bo v kratkem, upamo, odprlo nove možnosti repertoarja. Prav tako smo angažirali dva nova domača pevca, in sicer mlajšega brata Antona Dermote Gašparja, ki obeta, da se bo sčasoma razvil v dobrega tenorista lirske stroke, in Poldeta Polenca, tudi tenorista, ki razpolaga z dobrim glasovnim materialom dramske stroke. Ker je v našem solističnem ansamblu tudi basovska stroka po številu šibko zasedena, smo za manjše vloge angažirali basista Svetozarja Drakulića iz Beograda.

Kaj pa balet?

Naš baletni ansambel je pod vodstvom naših plesnih mojstrov in koreografov Pie in Pina Mlakarja v zadnjih letih uprizoril nekaj zelo lepih, samostojnih baletnih uprizoritev, od katerih moram predvsem omeniti Ohridsko legendo, Danino in Srednjeveško ljubezen. Ti baleti bodo seveda letos še vedno ostali na našem sporedu, saj vlada zanje pri občinstvu še vedno precejšnje zanimanje. V letošnji sezoni bosta Mlakarjeva z našim ansamblom obnovila priljubljen Lhotkov balet »Vrag na vasi«, absolutna noviteta za Ljubljano in Jugoslavijo pa bodo trije krajši moderni amerikanski baleti komponistov Aarona Coplanda, Dukelskega in Gershwina v originalni koreografiji Pie in Pina Mlakarja.

Razen teh opernih in baletnih novitet bomo seveda iz prejšnjih sezon ponovili vsa tista dela, ki niso še izčrpana. Tako bo dirigent Lovro Matačić kot gost obnovil Musorgskega »Borisa Godunova«, dirigent Bogo Leskovic Čajkovskega »Pikovo damo« v deloma novi solistični zasedbi, nadalje bomo iz prejšnjih sezon ponovili še Beethovnovega »Fidelia«, od lani pa predvsem »Luizo«, »Carmen«, »Desetega brata«, »Veroniko Deseniško«, »Don Juana«, »Cavallerio rusticano« in »Glumače«, »Trubadurja«, »Traviato«, »Era z onega sveta«, »Don Kihota« i. dr.

Kakšen je bil obisk v lanski sezoni in kako se je obnesla obnovitev abonmajskega sistema?

V večini drugih gledališč v državi je bilo lansko leto opaziti precejšen padec obiska, kar je verjetno v največji meri vzrok spremembe ekonomskih prilik. Odkar je na tržišču na razpolago več vsakovrstnega blaga, zahajajo manj vneti obiskovalci v manjši meri v gledališče. Ta padec obiska pa se pri nas v Ljubljani zaenkrat pozna le v prav neznatni meri, kar je predvsem razlog v višji kulturni ravni pri nas, v nemajhni meri pa nam je uspelo ohraniti obisk prav z lanskoletno ponovno uvedbo abonmajev. Abonenti so pač pri nas v Ljubljani najbolj zvesti obiskovalci gledališča. Čeprav se ne strinjam z vsemi navedbami nekega abonenta, ki jih je nedavno objavil v časopisju, moram vendar priznati, da smo v pogledu izbire abonmajskega repertoarja lansko leto vendarle nekoliko grešili. To napako bomo vsekakor poskušali letos popraviti. Predvsem bomo letos dvignili število opernih abonentskih predstav od 8 na 10, izmed katerih bodo abonenti dobili nad polovico letošnjih novitet. Če prištejem k temu še »Srednjeveško ljubezen« in »Luizo«, ki je zaradi pozne premiere abonenti lani niso dobili, se pravi, da bo letos v abonmaju 7 do 8 novitet.

Ob koncu bi vam iz naše statistike dela še rad navedel, da je naša Opera v šestih sezonah po osvoboditvi imela na sporedu 47 del (36 oper in 11 baletov), ki so v tem času doživela na našem odru 1161 predstav, ki jih je obiskalo 704.877 obiskovalcev! To so vsekakor impozantne številke, zlasti če še pogledamo po posameznih predstavah: »Traviata« 93 predstav in 67.194 obiskovalcev, »Prodana nevesta« 70 predstav in 47.467 obiskovalcev, »Tosca« 63 predstav in 44.631 obiskovalcev, »Ohridska legenda« 48 predstav in 30.660 obiskovalcev itd. Pri takih številkah se nam seveda v Ljubljani še ni treba bati, da bodo operne in baletne predstave slabo zasedene.

Ali ima ljubljanska Opera letos v načrtu še kako gostovanje in ali bodo v Ljubljani kaka gostovanja?

Naša Opera bo gostovala sredi meseca oktobra s šestimi predstavami v Skoplju in na povratku verjetno tudi z nekaj predstavami v Beogradu. Ansambelsko gostovanje v Ljubljani zaenkrat letos še ni nobeno dogovorjeno, pač pa bodo kot običajno gostovali predvsem naši stalni gosti: Heybalova, Gostič, Pihler in drugi.

-c-

Iz vprizoritve »Trubadurja« v ljubljansk operi

Hrvatska književna kritika

Matica Hrvatska izdaja zbirko pod naslovom **Hrvatska književna kritika**, ki bo obsegala osem knjig. Pred meseci sta izšla dva zvezka, prvi in tretji, v katerih je obdelano najzgodnejše razdobje hrvatske književne kritike od Vraza do približno osemdesetih let minulega stoletja (v prvi knjigi) in prikazan kritik Milan Marjanovič (v tretji knjigi). Pravkar pa je izšel zamujeni drugi zvezek, ki predstavlja presek hrvatske književne kritike zadnjih dveh desetletij devetnajstega stoletja, to se pravi obdobje realizma, nekako od Senoine smrti do nastopa Hrvatske moderne. Knjigo je uredil in tekste izbral dr. Antun Barac. V obdobju realizma, ki je po svojih najrazličnejših zastopnikih v hrvatskem pripovedništvu zanesel kritični duh tudi v sama leposlovna dela, ki so jih zvečine pisali veliki narodnjaki in zato hudi sovražniki tujstva na Hrvatskem, pristaši stranke prava (Kovačić, Kumičić itd.), je posebej književna kritika doživela tako širok razmah kakor nikoli dotlej. To so, kakor opravičeno poudarja Ante Velzek, »preporodna leta hrvatske književne kritike«. Kritiki tega obdobja so imeli zdaleč večjo razgledanost in so bili v glavnem na tekočem s takratnimi vzori književne kritike na zahodu kakor tudi med Rusi. Ta čas je hrvatska književna kritika postala samostojna literarna zvrst in je na njenem področju delovalo več kakor trideset več ali manj nadarjenih ljudi. Seveda je urednik dr. Barac imel precej težavno delo, ko je moral, prelistavajoč tolike letnike najrazličnejših književnih revij in listov, v katerih so bile premnoge kritike prvič (in tudi zadnjič) tiskane, izbrati izmed njih najtehtnejše in najsamostojnejše. To dokazuje že dejstvo, da je v tekstih te knjige zastopanih le šest kritikov tega obdobja z 22 kritičnimi sestavki. To so Janko Ibler, Josip Pasarič, Milivoj Srepel, Dinko Politeo, Jovan Hranilovič in Jakša Čedomil. V knjigo je namreč uvrstil le tiste, ki se odlikujejo »po čisto določenih pogledih na književnost« in ki »so v svojem času pomenili določeno smer v književnosti. Hkrati je ta knjiga sestavljena namenoma tako, da je v sestavkih zvečine govora o najizrazitejših hrvatskih književnikih predhodnega, to se pravi romantičnega in realističnega obdobja.

T. P.

KULTURNO PISMO IZ KOPRA

Koper, septembra

Pisati o kulturni problematiki in kulturnem življenju v jugoslovanski coni Trsta, pomeni pisati o razdobju petih let uprave Jugoslovanske armade, ki je kot nosilec osvoboditve in

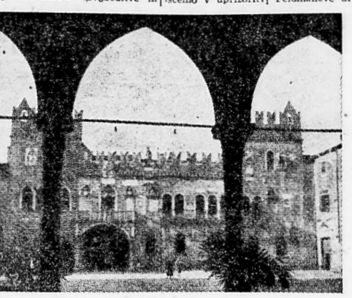

socializma omogočila in doprinesla levji delež h graditvi ljudske oblasti in demokracije na tem ozemlju. Vsi vemo, da smo po osvoboditvi našli te kraje v popolni kulturni zaostalosti in to ne samo slovenski in hrvatski živelj, ki ga je fašizem nacionalno popolnoma zatiral, temveč tudi italijansko prebivalstvo v obmorskih krajih in mestih. Zato lahko po petih letih dela in skrbi za dvig kulture in prosvete mirno trdimo, da je bil storjen v tem razdobju ogromen korak naprej. Popolnoma slovenska gimnazija v Kopru, nova italijansko-slovenska osnovna šola na ruševinah prosluле kaznilnice v Kopru, nova mogočna hrvatska gimnazija v Bujah, slovensko učiteljišče v Portorožu, italijanska gimnazija in učiteljišče v Kopru, obnovljeno gledališče, nova moderna radijska postaja v Kopru — vse to dovolj zgovorno priča o silnem naporu ljudske oblasti in željah prebivalstva istrskega okrožja pri delu na kulturnem in prosvetnem polju. Dalje pričajo o dvigu kulture na vasi številni novi in moderni zadružni domovi, ki imajo prav tako prostrane dvorane in odre za svoje kulturne prireditve in različna gostovanja. Se in še bi lahko naštevali dejstva, ki jih poprej ni bilo — v okraju izhajata dva tednika — Istrski tednik in La nostra Lotta — (Naša borba). Pred kratkim so v Kopru odprli novo, moderno knjigarno, kjer lahko kupiš poleg slovenskih novitet in antikvitet tudi številne italijanske knjige, in končno še slovenska založba »Lipa«, ki je izdala kot prvo knjigo Levstikovega »Martina Krpana«, pripravlja pa Jurčičevega »Desetega brata« — potem resnično lahko rečemo, da se je Koper v teh letih razvil v pravi kulturni center istrskega okrožja in postal iz malega provincialnega in zaostalega obmorskega mesteca upravno in kulturno središče jugoslovanske cone Trsta.

Dva najvažnejša nedavna kulturna dogodka najbolj nazorno pričata o tem naglem kulturnem vzponu. Prvi je ojačitev našega oddajnika radijske postaje jugoslovanske cone Trsta, drugi pa ustanovitev stalnega polprofesionalnega slovenskega gledališča v Kopru.

Ustanovitve stalnega slovenskega gledališča v Kopru niso narekovali morda kaki nagibi posameznikov — ljubiteljev gledališča, temveč dozoreli pogoji za to, ali bolje — zahteva in potreba slovenskih ljudi po gledališču, po slovenski besedi. Nikakor ne smemo ob tem zanikati tudi dejstva, da je k temu zanimanju veliko pripomoglo tudi Slovensko narodno gledališče v Trstu, ki je polnih pet let s stalnimi gostovanji v Kopru, Piranu in slovenskih vaseh Smarjah in Dekanih izpolnjevalo to praznino in tako uspešno skrbelo za dvig gledališke kulture pri tukajšnjih Slovencih. Naši ljudje si namreč želijo slovenske besede z odra, želijo spoznati svet in življenje s tega sveta v miniaturi. Morda bi kdo pomislil, da so marsikakšna dramska dela pretežka za te ljudi, ki skoraj petindvajset let niso smeli niti slovensko govoriti, vendar pa je nasprotno res — morda ne najdemo zlepa hvaležnejše publike in sam vem, da so z enakim zanimanjem in ljubeznijo slovenski kmetje v Smarjah ali Dekanih sledili predstavi na pr. kakega Shawa, kakor Finžgarjevi ljudski igri »Razvalina življenja«. In prav zato stoji kot prva velika odgovornost pred novim gledališčem — kvaliteta predstav.

Začetek stalnega gledališča lahko iščemo v uprizoritvi Feldmanove drame »Iz temnih dni«, ki jo je uprizorila skupina ljubiteljev — amaterjev za deseto obletnico Osvobodilne fronte. Predstava v Koprskem ljudskem gledališču je uspela kljub temu, da predstavlja Feldmanova drama razmeroma trd oreh, saj je tipična konverzacijsko-psihološka drama.

Gledališki svet, ki je bil ustanovljen zavoljo koordinacije gledališkega dela in dviga kvalitete, se je po tej uprizoritvi začel resno ukvarjati s tem, kako bi se ustanovilo stalno gledališče, saj so zanj govorila tri poglavitna osnovna dejstva: hvaležna, željna publika, talentirani, požrtvovalni igralci in končno lepa gledališka hiša, ki je bila v nekem smislu dokaj malo izrabljena. Torej resnični pogoji za ustanovitev in rast gledališča.

Tako je gledališka uprava razpisala ob koncu avgusta avdicijo za sprejem igralcev. Prijavilo se je enajst igralcev in igralk, ki so vsi uspešno opravili avdicijo. Med njimi je bilo tudi nekaj domačinov, ki so pokazali lep talent in čvrsto voljo, da postanejo igralci, kljub osnovnim težavam za tukajšnje Slovence — težave zavoljo jezika, izgovarjave in akcentuacije.

Morda najtrši oreh predstavlja vprašanje repertoarja. Do konca leta namerava novo gledališče uprizoriti štiri premiere. Za otvoritev bo gledališče v Kopru igralo klasično delo slovenske dramatike: Cankarjevega »Kralja na Betajnovi«. Kot drugo delo bi, kot prvo gledališče na Slovenskem sploh, uprizorilo dramo sodobnega naprednega angleškega pisatelja Johna Priestleya »Inšpektor na obisku«. Tretja premiera naj bi bila kakšna slovenska originalna ljudska igra, četrta pa Gobčeva opereta »Planinska roža«, saj je pestrost repertoarja zelo važna.

Pred novoustanovljenim gledališčem v Kopru stojijo torej težke začetne, a hvaležne naloge. Kako jih bo rešilo, bodo pokazale predstave same, vendar pa pomeni prav ustanovitev gledališča enega najvažnejših kulturnih dogodkov v istrskem okrožju.

Dušan Željeznov.

KULTURNE VESTI

Nova gledališka sezona v Zagrebu

Drama Hrvatskega narodnega gledališča v Zagrebu bo razen del, ki so bila prvotno na programu za prihodnjo sezono in o katerih sem že poročal, dajala še tridejansko dramo Rasima Filipovića »Pajek« (podobna problematika kakor v Cankarjevem »Kralju na Betajnovi«, prenesena na področje Bosne), »Mećava« Pera Budaka in »Kreature« Bratka Krefta, verjetno prideta na vrsto še deli »V zaledju« Miroslava Feldmana in »Razpotje« (Raskrsnica) Milana Djokovića. V operi bodo najbrže obnovili tudi znano Zajčevo opero »Nikola Šubić Zrinjski«, ki jo je stavilo na program tudi osiješko gledališče. Ob koncu omenjam, da bo tudi varaždinsko gledališče te dni začelo sezono s »Celjskimi grofi« Bratka Krefta v režiji Osipa Šesta.

T. P.

O novem romanu Thomasa Manna

Thomas Mann je napisal nov roman z naslovom »Sveti grešnik«, ki je podobno kot Faust zasnovan na stari srednjeveški pripovedki. Roman so kmalu po izidu prevedli v angleščino. »New York Times« z dne 9. septembra prinaša o tem delu naslednjo oceno svojega kritika, znanega angleškega sodobnega pesnika (ki biva sedaj v Ameriki in ki se bo udeležil konference za mir v Zagrebu) Stephena Spenderja: Mannov novi roman (ki je hkrati alegorija človeškega duha) je zgodba o duševnih mukah in o ljubezni, ki temelji na Edipovem kompleksu, godi se pa v srednjeveškem ozračju. »Sveti grešnik«, junak romana, je benediktinski menih, ki je znan pod imenom Klement Irski. (Ta oseba romana je baje vzeta iz resničnega življenja in je živela v XII. stoletju). Zgodba je zelo zapletena: Klement odkrije, da je poročen z lastno materjo in zato živi dolgo časa kot spokornik na nekem samotnem otoku (kjer se sam prikuje na skalo), končno je pa rešen, postane svetnik in na vse zadnje celo v Rimu papež.

Tema tega romana predstavlja torej novodobno obdelavo Edipovega mita, ki jo pa avtor obravnava v smislu srednjeveškega krščanskega, ne pa v smislu pojmovanja usodnosti, kot so ga imeli stari Grki. Važna razlika med grškim in krščanskim pojmovanjem je v tem, da se v »Svetem grešniku« mati in sin, čeprav zavedno, ne poznata svojega pravega razmerja, vendar jasno zavedata od vsega početka svoje krivde.

Roman »Sveti grešnik« je po »Dr. Faustusu« in »Romanu o romanu«, kjer pisatelj razlaga nastanek »Dr. Faustusa«, tretje obširnejše delo Thomasa Manna po vojni.

Avstrijsko-jugoslovanski film »Bela ptica«

Naši odnosi z Avstrijo se vse bolj razvijajo v znamenju dobrega sosedstva in poglobljenega kulturnega sodelovanja. Viden izraz tega so priprave za pričetek snemanja prvega avstrijsko-jugoslovanskega filma v Dubrovniku. Upravno vodstvo produkcije je jugoslovansko, na čelu z direktorjem dr. Mladenom Kozino. Film se bo imenoval »Bela ptica« (Der weisse Vogel). Posneli ga bodo po scenariju, ki sta ga napisala Aldo von Pinelli in Arthur Kuhnert. Pod režijskim vodstvom Eugena Yorka bodo igrali znane avstrijske igralke in igralci: Inge Egger, Edith Mill, Tilla Durieux, Liana Creon, Josef Meinrad, Walter Richert, Hermann Spelmanns in Rudolf Fernau. Razen v Dubrovniku bodo posamezne dele filma posneli še v Sarajevu in v Postojni, vse interjere pa v ateljejih v Beogradu.

O filmu, zlasti o vsebini bi hoteli zvedeti kaj podrobnejšega. Upamo, da bo delo plodno, sodelovanje uspešno in, da bo vodilo k sprostitvi in poglobitvi kulturnih stikov z našo severno sosedo.

»Zbornik radova 1951«

Filozofska fakulteta zagrebške univerze ja izdala čez 800 strani obsegajoči **»Zbornik radova 1951«**, ki so ga uredili dr. Antun Barac, dr. Grga Novak, dr. Stjepan Pataki in dr. Petar Skok. Več kakor tretjina obsega te zanimive znanstvene publikacije je posvečena književnosti. Tako razpravlja dr. Barac o odnošajih Avgusta Senoe do nemškega naroda, Emil Stampar o problemih, ki so nastali pri sestavljanju bibliografije Josipa Kozarca, dr. Olga Sojat o prvi hrvatski satiri na socialne in književne razmere v obdobju ilirizma (o delu v verzih »Čudnovate diple« Vladovita Zorca iz Siska, 1842), dr. Josip Badalić o dveh tragedijah Sumarokova, ki sta rokopisno ohranjeni v zagrebški Vseučiliščni knjižnici, medtem ko Ljudevit Jonke razpravlja o češkem realistu Nerudi. Nadalje piše Milivoj Sironić o Ezopu in grški basni, Rudolf Filipović o začetkih anglistike med Hrvati in germanist Zdenko Škreb o liriki Ericha Kästnerja.

T. P.

O srbohrvatski narodni pesmi

S posebnim veseljem zapisujem, da bo Jugoslovanska akademija v Zagrebu izdala v hrvaščini življenjsko delo o **srbskohrvatski narodni pesmi** našega rojaka dr. Matije Murka, ki iz političnih motivov ni moglo iziti na Češkem. Obsegalo bo dva debela zvezka in bo sedaj prvič objavljeno.

T. P.

PRI ADAMIČEVI MATERI

V torek, 4. septembra, sem zvedel, da so našli Louisa Adamiča v njegovi hiši mrtvega. Samomor ali umor? Radijsko poročilo o tej nenadni smrti je bilo tistega večera zelo skopo in skoraj nekoliko skrivnostno. Naslednjega dne je bilo poročil vedno več, in prepričanje, da je bil Adamič žrtev atentata, je z vsakim poročilom dobivalo trdnejšo oporo. Torej umor! Politični umor.

Govoril sem z ljudmi, ki so ga dobro poznali že od takrat izpred vojne, ko je prišel prvič na obisk v domovino, in s tistimi, ki so se pobliže spoznali z njim zdaj, po vojni. Nekajkrat sem bil tudi sam z njim v družbi. Lani pa ga je brat, ki se je z delegacijo Osvobodilne fronte mudil v Ameriki, obiskal na domu. V njegovi samotni hiši v Milfordu, kjer je bil Adamič prav tisti čas zelo zaposlen s pisanjem knjige o Jugoslaviji. Vsi ti ljudje so vedeli povedati isto. Adamič je bil človek, ki se je znal nenavadno lepo smejati. Bil je umirjen, redkobeseden; človek, ki je dobro opazoval, ki ga je zanimala vsaka malenkost in ki je imel izreden spomin. Pa le nekaj: bil je zelo ponosen na svoje delo, na svoje številne knjige, ki jim je posvetil večji del svojega življenja. Brat mi je pravil, da je Adamič presedel pri pisalni mizi tudi po petnajst in še več ur. Spal je zelo malo. Knjigo o Jugoslaviji je želel končati. čimprej, kakor da je slutil, kaj ga čaka.

Nekoč sem ga tudi sam videl, kako se je znal smejati. Če pomislim nanj, ga vidim samo smejočega, takega, kakršen je bil takrat, ko je sedel v krogu nekaterih književnikov, in se od vsega srca, odprto in z največjim zadovoljstvom smejal. V razgovoru in med opazovanjem je bil preprosto prisrčen in tej prisrčnosti je dajala barva njegove domače govorice še toplejši prizvok. Prav zato ne morem verjeti, da je Adamič naredil samomor. In kdor ga je poznal, bo le stežka pomislil na tak konec.

Vse to mi je rojilo po glavi, ko sem se dva dni po Adamičevi smrti peljal proti Grosupljem, v njegovo rojstno vas Blato. Pridružil sem se Evardu Kocbeku, ki je šel k Adamičevi materi, da ji v imenu Izvršnega odbora OF in Društva slovenskih književnikov izreče sožalje. Oba nisva bila še nikoli v njegovi rojstni hiši. Vedela sva le, da je ta hiša nekak star dvorec ali pristava, da leži v ravnini blizu Grosupljega in da je bila nekoč last grofov Lichtensteinskih. Kar sva vedela o Adamičevi družini, o njegovi materi in očetu, o številnih bratih in sestrah, sva vedela največ iz njegove knjige »Smeh v džungli«, ki smo jo dobili pred osemnajstimi leti v slovenskem prevodu. Ta knjiga me je takrat, ko sem jo bral, zelo navdušila. Vsa knjiga je od prve do zadnje strani polna optimizma in trdne vere v življenje. To je knjiga človeka, ki se je znal boriti, ki je znal vztrajati in ki se ni ustrašil nobenih težav ter naporov. V prvih dveh poglavjih te knjige govori dosti o svoji materi, h kateri sva bila zdaj namenjena. Adamiču je bilo takrat, ko je odhajal v Ameriko, približno 14 let, materi pa nekaj nad trideset. Popisuje jo kot zdravo kmečko ženo, visoke postave, krepkih rok, od sonca zagorelega obraza in velikih svetlo rjavih oči, iz katerih je sijala prijazna in preprosta veselost. Louis Adamič — doma so mu rekli Lojze — je bil njen najstarejši sin; v času, ko je odhajal v Ameriko, je imel še enega brata in dve sestri, pozneje — tako pravi sam v knjigi »Smeh v džungli« — jih je mati rodila še četvero, dva dečka in dve deklici. O materi pripoveduje Adamič, da je imela in »da najbrže še vedno ima dar smeha v veliko večji meri kakor večina ljudi okrog nje, pravzaprav kakor večina ljudi kjerkoli na svetu.«

Tega pisateljevega opisa sem se domislil, ko smo se po prašni cesti bližali prvim hišam v Grosupljem. Bilo je tik pred prvim mrakom. Dvakrat smo ustavili avto, da smo povpraševali, kje je vasica Blato in Adamičev dom. Toda ko smo ustavili drugič, smo bili samo še nekaj sto metrov pred njim. Sredi polja in do strehe skrit v zelenju sadnega drevja je bil ta dom resnično bolj podoben dvorcu ali večji pristavi kakor kmečki hiši. S ceste smo zavili na ozko poljsko pot in med njivami zavozili na temačno dvorišče. Pred visokimi, obokanimi vrati nas je sprejela ženska v črni ruti. Tik naju pa je zbežalo v hišo majhno, dvoletno dekletce svetlih las in izginilo v njeni temni notranjščini.

»V kuhinji so,« je rekla ženska, ki je naju radovedno opazovala. »Pri mizi.« Stegnila je roko in pokazala skozi nizko vežo v prostrano kuhinjo, kjer je bila pod oknom postavljena dolga miza.

Od tam se je počasi in mirno dvignila visoka, kmečko oblečena ženska. Njenega obraza zaradi mraka nisva mogla razločiti.

Če bi prišla ob kakšni drugačni priliki in ne zdaj, ko je minilo komaj dva dni od Adamičeve smrti, bi bil ta obisk za naju zanimiv in prijeten — zanimiv zato, ker sva stopila v rojstno hišo pisatelja, ki ga človek spoštuje in ceni njegovo delo, ker se bova srečala z njegovo materjo in z okoljem, v katerem je preživel svojo mladost; prijeten pa zato, ker bi ne bilo treba misliti na to, da je naju privedla v to hišo in k pisateljevi materi tragična smrt njenega sina, in da sva prišla z dolžnostjo, izreči ji sožalje. Priznam odkrito: taka dolžnost me je doslej skoraj vedno močno zmedla. Nikoli nisem znal najti tolažilne besede za trpljenje, ki sem ga videl na obrazu človeka, zlasti matere ob izgubi najbližjega. Takrat zveni vsaka beseda nekako prazno in neresnično.

Tudi zdaj nisem vedel, kaj in kako naj rečem. Ko sva obstala pred njo, sva ji drug za drugim segla v roko. Šele ta trenutek sem zagledal njen obraz. Droben, naguban obraz s svetlimi, nenavadno živimi očmi, v katerih ni bilo opaziti solz. Na tem šestinsedemdesetletnem obrazu ni bilo nič drugega kot mir, dostojanstven mir, ki je globoko pod zunanjostjo skrival bolečino, ki ji jo je prizadejala sinova smrt. Pogled na ta mir, na to iz ponosa pritajeno bolečino, ki se ni hotela kazati pred tujci, je naju v trenutku pomiril. Začutil sem, da imava pred seboj prav tisto žensko, o kateri je zapisal njen sin, da se je — kot je zvedel od sestre v Ameriko — v porodnih bolečinah ob njegovem porodu smejala.

»Naslednje jutro so mi prišli povedat,« je rekla in naju povabila k mizi. Sedla je na klop, da ji je medla, večerna svetloba padala na obraz pod ruto. »Prepričana sem, da so ga ubili.«

To je dejala čisto preprosto in z glasom, v katerem je bilo komaj spoznati, da ga stresa zatajevana bolest.

Nato je še rekla:

»Nekateri ga niso marali. Samomora ne bi Lojze nikoli naredil.«

Dekletce, ki sva ga videla pri vhodu, je brez glasu pristopicalo k mizi in se stisnilo k njenim nogam. Debelušno, svetlolaso dekletce, ki je bilo v obraz nenavadno podobno Adamiču.

»Staška,« reče mati potem, ko sva dekletce zaman spraševala, kako ji je ime. »Lojzetova nečakinja. Tako mu je podobna, da bi bila lahko tudi njegova.«

Otrok naju zvedavo opazuje in se počasi povzpne na krila stare matere. Njene velike, rjave in dela vajene roke so se nežno oklenile vnukinje, ki se je z glavo naslonila na njene prsi. Obraz stare ženske je spreletel rahel, svetel smehljaj. »Če boš pridna, se boš lahko peljala z avtom. Ko je bil stric Lojze tu, se je peljala z njim.«

Govori nama o vnukinji, toda kakor nehote se vedno znova vrača k umrlemu sinu. Julija ji je pisal zadnje pismo. Obljubil ji je, da pride kmalu spet domov. Zadnje mesece je imel veliko dela s knjigo, v kateri je popisoval svojo domovino. Prav zaradi te knjige so ga ubili. Pripoveduje nama o njegovi ženi, ki se je zdravila v Kaliforniji. »Zelo dobra sta si bila,« pravi. »Ko je bila bolna, ni mogla brez njega. Hotela ga je imeti zmerom pri sebi. Zdaj bo težko preživela njegovo smrt.«

Brž nato se povrne spet k vnukinji, jo poboža in se ji nasmehne. Bolečina nad izgubo sina se ji prepleta z ljubeznijo do vnukinje; mlado življenje, ki ga čuti v svojih rokah, ji daje upanje in tolažbo.

Čez nekaj trenutkov se dvigneva. Zunaj je že gost večer. Pred avtom se nama zahvali za obisk. Skozi šipe se še enkrat ozreva nanjo. Preprosto, kmečko oblečena, vzravnana in z veličastnim mirom na obrazu in v visoki, vitki postavi je stala sredi dvorišča.

Milan Šega

KOŠARKA

Jugoslovanski košarkarji premagali Iran

Carigrad, 21. septembra. — Na velikem košarkarskem tekmovanju v Carigradu se je Jugoslavija z zmago nad Iranom 55:37 (28:23) zopet povzpela na vrh lestvice, katerega ji je pred nekaj dnevi odvzela Turčija, ki je celo odigrala eno tekmo več. Jugoslovanski igralci so z lepo igro želi priznanje več tisoč gledalcev. Najboljši sta bili krili Kalember in Loci. Perzijski igralci so bili zelo borbeni in so odlično metali na koš iz daljave.

Včeraj je francoska ekipa premagala avstrijsko s 67:30. Jugoslavija je sinoči igrala z Egiptom.

V petem dnevu mednarodnega košarkarskega turnirja je Iran premagal Egipt s 65:51, Turčija pa Italijo s 35:33.

NAJBOLJŠI LJUBLJANSKI IGRALCI MED SEBOJ

Ljubljana, 20. septembra. — V prijateljski tekmi med vrstama Šiško in Bežigradom, v katerih so tekmovali vsi ligaški igralci, so v zanimivi tekmi zmagali Šiškarji z rezultatom 57:46 (33:26).

Šiška: Kristančič 14, Dvoržak 6, Feguš 13, Brumen 8, Vračko 5, Cigler 9, Miler 2, Radmelič.

Bežigrad: Vozelj 7, Serbec V. 8, Serbec S. 4, Fugina 15, Mravlje 5, Juvan, Brdnik 1, Remic 3.

Sodila Klojčnik in Počkar.

PRVENSTVO EVROPE V ODBOJKI

Naša ženska ekipa premagala francosko

Pariz, 21. sept. — V nadaljevanju finalnega tekmovanja za evropsko prvenstvo v odbojki je naša ženska ekipa premagala francosko s 3:0 (15:8, 15:8, 17:15). Moška ekipa SZ pa je premagala Belgijo s 3:0 (15:4, 15:3, 15:2) in Italija Nizozemsko s 3:0 (15:6, 15:12, 15:13). Danes je naša moška ekipa igrala z Bolgarijo in je kot v predtekmovanju izgubila z rezultatom 3:0 (15:5, 15:6, 15:8). Jugoslovanska ekipa je igrala izpod svojih možnosti, ker so bili igralci utrujeni od napornih tekem s SZ in Romunijo.

DESET NAJBOLJŠIH EVROPSKIH SKAKALCEV V DALJINO

Pred nekaj dnevi je na atletskem tekmovanju v Amsterdamu Heng Wiser skočil v daljino 7,48 cm. To je letošnji najboljši rezultat v Evropi. S tem rezultatom je Wiser popravil holandski rekord za 12 cm. Po tem rezultatu izgleda tablica 10 najboljših skakalcev v daljino takole: Wiser (Hol) 7.48, Brnad (Jug) 7.45, Williams (Brit) 7.41, Valey (Brit) 7.32, Voker (Brit) 7.32, Kočetkov (SZ) 7.32, Feldesi (Madž) 7.31, Gebel (Nem) 7.30, Fošer (Fr) 7.30, Izraelson (Šved) 7.29.

Prvenstvena nogometna tekma slov. lige v soboto 22. sept. ob 16. uri

TRIGLAV (Ljublj.) : KRIM (Ljublj.)

Predtekme: ob 14.30 uri

TRIGLAV II : KRIM II.

ob 13.30 uri

TRIGLAV : KRIM (pionirji)

Igrišče Krima na Rakovniku.

NAGRADNO TEKMOVANJE V KEGLJANJU

Sportno društvo Ilirija, Kegljaški klub priredi v času od 22. sept. do 31. okt. t. l. Igra se dnevno od 18. do 23. ure, ob nedeljah od 9. ure naprej na kegljišču Ilirije, Ljubljana, Vodnikova cesta 155. 5 najboljših tekmovalcev bo prejelo praktične nagrade v vrednosti 12.000 din.

Vabljeni vsi kegljači!

BROČIČ NI VEČ TRENER CRVENE ZVEZDE

Beograd, 21. sept. — Ljubiša Bročič je podal ostavko kot trener Crvene zvezde. Uprava kluba je ostavko sprejela in išče novega trenerja.

Danes se bosta srečala v IV. kolu prvenstva slovenske odbojkarske lige **ILIRIJA : KRIM II.** Tekmovanje bo na igrišču Ilirije na Vodnikovi cesti 155 z začetkom ob 16. uri.

ŠVED LUNDBERG SKOČIL S PALICO 4,20 m

Berlin. Na atletskem tekmovanju v Berlinu je Šved Lundberg skočil s palico 420 cm. Isto višino sta preskočila tudi Finec Lungstrem in Sneider (N). Še nekateri ostali rezultati: 1500 m: Aberg (Šv) 3:53.1; Luek (Nem) 3:53.4; 400 m zapreke: Larson (Šv) 53.2, Solen (Nem) 53.8.

Razgibano šahovsko življenje v radgonskem okraju

Te dni sta bila v radgonskem okraju dva dvokrožna šahovska dvoboja med reprezentancama Radgone in Slatine Radenci. Oba dvoboja sta bila dvokrožna. V prvem je zmagala reprezentanca Radenc z rezultatom 15 in pol : 6 in pol. Povratno srečanje je bilo v Radgoni. Zmagala je s precej tesnim rezultatom Radgona 10:8. Izid celotnega dvoboja je v korist Radenc 23 in pol : 16 in pol. Omenjeni dvoboj dokazuje, da se je zanimanje za šah v radgonskem okraju precej razmahnilo. V Radgoni sami že precej časa obstoja šahovski klub, v kratkem pa bo osnovan podoben klub tudi v Radencih. —č.

MLADINSKO ŠAHOVSKO PRVENSTVO JUGOSLAVIJE

Po XI. kolu mladinskega šahovskega prvenstva države vodi Čirič z 8.5 pred Blincem in Zadillo 7.5, Djuraševičem in Rakičem 7, Durgom 6.5, Posedeljem in Žigičem 6, Njegovanom in Matičem s 5 točkami itd.

Kuhinjsko posodo razne vrste, steklenino, električne kuhalnike in peči ter vse ostale gospodinjske potrebščine, kupujejo gospodinje v poslovalnici

„GOSPODINJSKE POTREBŠČINE"

STRITARJEVA ULICA ŠTEVILKA 6

TRGOVSKO PODJETJE „IZBIRA" V LJUBLJANI

679-a

Preberite tudi tole:

V nedeljo, 23. septembra ob 10. uri bo odkrila Zveza borcev terena Vič na Viški cesti nasproti Gasilskega doma spominsko ploščo v spomin padlim borcem NOV in žrtvam okupatorja. K odkritju vabljeni!

Preselili smo Elektro-delavnico v Zalokarjevo ulico št. 13 (za vrtom Gluhonemnice), telefon 34-21. Za vsa elektro-popravila in dela se priporoča Fran Havliček, preje Wolfova ulica 12. 668-n

Telovadno društvo Ljubljana - Vič bo imelo od ponedeljka 24. t. m. dalje redno telovadbo po naslednjem urniku: podmladek od 16.30 do 17.30, pionirji(-ke) od 17.30 do 18.30, mladinci(-ke) od 19 do 20, člani(-ce) od 20 do 21. Ženski oddelki ponedeljek in četrtek, moški oddelki torek in petek. 2638-n

Naknadni sprejemni izpiti za zamudnike na Glasbeni šoli I v Ljubljani, Vegova ulica 7 bodo dne 24. septembra ob 8. in 14. uri. Vpisovanje vseh zamudnikov je pa samo še 25. septembra t. l. od 8. do 13. ure. Razdelitev pouka bo 28. septembra ob 8 in 14 uri 2642-n

V zvezi s člankom »Potrošnikom kosti, sebi klobase«, javljam občinstvu, da imenovani Dolenc Vinko, ki je zapleten v to zadevo, nisem istoimenovani iz Zaloške ceste 24. 1635-n

Pevci Bežigrada! Kulturno društvo »Aleš Stanovnik« prične v ponedeljek 24. t. m ob 20 z rednimi pevskimi vajami. Ob tej priložnosti vabi nove člane. Prav tako dobrodošli člani za dramatski odsek. Javite se: Gimnazija, Peričeva ulica, pevska soba. 2630-n

•

KUD VODNIK
(Šola v Zgornji Šiški)

Sobota 22. t. m. ob 20.: Komedija: »Dva ducata rdečih vrtnic«.
Nedelja 23. t. m. ob 20.: Komedija: Dva ducata rdečih vrtnic. 681-n

Kaj bomo slišali v radiu

SPORED ZA NEDELJO

Poročila: **7.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00 in 23.55.** — 6.30 Jutranji pozdrav. 6.50 Jutranja telovadba. 7.15 Z operetno glasbo v nedeljsko jutro. 7.55 Katere prireditve bomo obiskali danes. 8.00 Lahka glasba. 9.00 Iz življenja starega Vranja. 9.30 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije. 10.00 Dopoldanski simfonični koncert del ruskih avtorjev. 11.00 Zunanje-politični feljton. 11.15 Reportaža iz folklornega festivala v Opatiji. 12.00 Pojo naši najboljši zbori. 12.40 Zabavna glasba, vmes objave. 13.00 Pol ure za pionirje in cicibane: Od pravljice do pravljice — Javna oddaja — V našem studiu zbranim pionirjem pripovedujejo pravljice, zgodbice in pesmi člani SNG. 13.30 Želeli ste — poslušajte! 15.50 Pogovor s poslušalci. 16.00 Zavrtimo se v veselo nedeljsko popoldne. 16.50 Kmetijski nasveti. 17.00 Narodne pesmi pojo zbori, solisti in ansambli. 17.40 Obisk pri slikarju Miheliču. 18.00 Uganite, kaj igramo. 19.15 Franz von Suppe: Boccaccio, opereta v 3 dejanjih — vmes po prvem dejanju — Športna poročila. 22.15 Kaj bo jutri na sporedu. 22.30 J. Hilton: Mladi Waveney (Literarna oddaja na valovih 202,1 in 212,4 m). 22.30 Oddaja za inozemstvo na valu 327,1 m. 22.50 V oddih in zabavo. 24.00 Zaključek oddaje.

SPORED ZA PONEDELJEK

Poročila: **5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00 in 23.55.** — 5.00 Jutranji pozdrav. 5.25 Igrajo godbe na pihala. 5.50 Jutranja telovadba. 6.15—7.00 Lahek spored baletne glasbe. 12.00 Promenadni koncert. 12.40 Zabavna glasba, vmes objave. 13.00 Za vsakogar nekaj v besedi in glasbi. 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Jelka Cvetežar in Vera Dolenc. 14.30 O športu in športnikih. 14.45 Španske in francoske popevke. 15.10 Zabavna glasba, vmes objave. 15.30—16.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — Valentin Razinger: Pastirica kravce pase. 18.00 Antonin Dvořak: Serenada za godalni orkester. 18.20 Koga je srečala pamet? (Ob diskusiji o osnutkih novih gospodarskih zakonov.) 18.35 Pesmi in plesi španskih skladateljev. 19.15 Naši zbori in solisti pojo slovenske umetne pesmi. 20.00 Literarna oddaja: Alojz Rebula: Srečanje s Pennadorom. 20.20 Iz solistične glasbe — Sodelujejo: sopranistka Marjorie Radovan, violinist Ali Dermelj in pianist M. Lipovšek. 21.00 60 minut veselih melodij. 22.15 Kaj bo jutri na sporedu. 22.30 L. van Beethoven: Klavirski trio op. 70 št. 1 v D-duru — Izvaja Slovenski komorni trio. Oddaja za inozemstvo na valu 327.1 m: 22.30 Oddaja v nemščini. 22.45 Oddaja v italijanščini. 23.00 Spomin na prvi ples (pisan spored lahke plesne glasbe). 24.00 Zaključek oddaje.

Na filmskem platnu prikazujejo

LJUBLJANA — UNION: ameriški barvani film: »Lassi se vrača«. Kratki film: Film. nov. 37. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — MOSKVA: italijanski film: »Norčije v operi«. Kratki film: Lahkoatletski dvomeč Britanija : Jugoslavija. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — SLOGA: angleški film: »Trgovina s starinami« Kratki film: Film. nov. 36. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 15. ure dalje. — TIVOLI: angleški film: »Trgovina s starinami«. Kratki film: Alarm. Predstava ob 19.30. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave. — DOM LJUDSKE MILICE: italijanski film: »Seviljski brivec«. Tednik. — TRIGLAV: premiera ameriškega filma: »Key Largo« Tednik. Predstave ob 16., 18. in 20. — ŠIŠKA: premiera ameriškega filma: »Key Largo«. Tednik. Predstave ob 16., 18. in 20. — LITOSTROJ: avstrijski film: »Prijatelja«. Kratki film: »Veliki miting«. — VEVČE: ameriški film: »Nevesta naprodaj«. Kratki film: »Novi fizkulturni kadri«.

MARIBOR — PARTIZAN: ameriški film: »Dedinja«. Tednik. — UDARNIK: ameriški film: »Zapleščiva«. Filmske nov. 37. — LETNI: ameriški film: »Zapleščiva«. Tednik. — STUDENCI: francoski film: »Boj za progo«. Tednik. — POBREZJE: francoski film: »Mi otroci«. Tednik.

CELJE — METROPOL: ameriški film: »Dedinja«. Filmske nov. 35. — DOM: francoski film: »Brata Bouquinquant«. Kratki film: »Mavrovo se gradi«. — LETNI: francoski film: »Brata Bouquinquant«. Kratki film: »Mavrovo se gradi«.

KRANJ — STORŽIČ: ameriški film: »Mildred Pierce«. Filmske novosti 31. — LETNI: ameriški film: »Mildred Pierce«. Filmske novosti 34. — SVOBODA: jugoslovanski film: »Slavica«. Črnogorski mesečnik 13.

DOMŽALE: ameriški barvani film: »Tisoč in ena noč«. Kratki film: Oton Župančič.

SEŽANA: ameriški film: »Draga Ruth«. Kratki film: »Koraki v svobodo«.

ZADOBROVA: ameriški film: »Večna Eva« Mesečnik JA 21.

RADOVLJICA: angleški film: »Obala«. Kratki film: »Srečno«.

BLED: angleški film: »S čredami čez kontinent«. Filmske novosti 30.

JESENICE: ameriški film: »Bil sem vojna nevesta«. Filmske novosti 29.

VRHNIKA: jugoslovanski film: »Bakonja fra Brne« Filmske novosti 30.

TRBOVLJE: ameriški film: »Zaradi njega«. Filmske novosti 33.

HRASTNIK: ameriški film: »Dobri Sam«. Filmske novosti 29.

RAJHENBURG: italijanski film: »Pod rimskim soncem«. Filmske novosti 8.

MURSKA SOBOTA: ameriški film: »Morski volk«. Kratki film: »Sport na vodi«.

ROGAŠKA SLATINA: ameriški film: »Andy Hardy je zaljubljen«. Mesečnik JA 16.

PTUJ: avstrijski film: »Očarljivi goljuf« Filmske novosti 32.

NOVO MESTO: ameriški film: »Mildred Pierce«. Filmske novosti 31.

IDRIJA: angleški film: »S čredami čez kontinent«. Filmske novosti 22.

ILIRSKA BISTRICA: ameriški film: »Hrepeneča vdova«. Kratki film: »Bodoči umetniki«.

KOČEVJE: angleški film: »Skrivnost sobe 19« Filmske novosti 26.

SLOVENSKA BISTRICA: ameriški film: »Nevesta naprodaj«. Makedonski mesečnik 21.

ŠOŠTANJ: ameriški film: »Maščevanje Rdeče čarovnice«. Obzornik 51.

GUŠTANJ: ameriški film: »Njen otrok«. Srbski mesečnik 35.

MEDVODE. jugoslovanski film: »Plavi 9«. Kratki film: Zadar.

SLATINA RADENCI: ameriški film: »Brzojav na zapad« Obzornik 52.

TRŽIČ: avstrijski film: »Očarljivi goljuf«. Filmske novosti 28.

BREŽICE: jugoslovanski film: »Rdeči cvet«. Filmske novosti 13.

KRŠKO: ameriški film: »Kraljevi brivec«. Mesečnik JA 22.

Uradi in ustanove razglašajo

PRIJAVITE SE V TEČAJ ZA VIŠJE RAZREDE VEČERNE GIMNAZIJE!

V prostorih drž. gimnazije pri Sv. Jakobu se bo pričel 1. oktobra redni tečaj za višje razrede gimnazije. Zelo lepa priložnost se nudi vsem onim, ki so zaradi kakršnega koli vzroka prekinili študij v višjih razredih gimnazije, da sedaj dokončajo študij. V šestih mesecih se bo predelala snov dveh razredov gimnazije (četrti in peti, šesti in sedmi). Privatne izpite bo lahko opravil tečajnik za oba razreda v mesecu juniju. To bo zelo koristno za one uslužbence, ki še nimajo dovolj šolske kvalifikacije. Z uredbo o novem plačilnem sistemu se posebno upošteva šolska kvalifikacija.

Če bo dovolj reflektantov, bodo organizirali dva tečaja. V prvem bi proučevali snov četrtega in petega razreda, v drugem pa snov šestega in sedmega razreda. V interesu tečajnikov je, da se v tečaj prijavi čimveč ljudi. Za prvi tečaj je prijavljencev že precejšnje število, zato pohitite s prijavami. Vsak prijavljenec plača ob vpisu 400 din, to je šolnina za dva meseca naprej. Mesečna šolnina bo 200 din za posameznika. V tečaj se lahko prijavi vsaka oseba, brez ozira na to, kakšno šolsko kvalifikacijo ima!

V interesu tečajnikov samih je, da se v tečaj prijavi čimveč ljudi. Vpis bo dne 26. septembra 1951 ob 19. uri na drž. gimnaziji Sv. Jakoba. O. H.

RAZPIS

Glavni odbor Zveze sindikatov Slovenije pripravlja enotedenski seminar »O sodobnih gospodarskih vprašanjih pri nas« za vse bivše gojence sindikalne šole pri Centralnem odboru Zveze sindikatov za Jugoslavijo in sindikalne šole pri Glavnem odboru Zveze sindikatov za Slovenijo. Seminar bo sredi novembra t. l. v Dvorski vasi pri Radovljici na Gorenjskem. Vsi absolventi omenjenih sindikalnih šol, izjemoma pa tudi tisti odborniki sindikalnih organizacij, ki sicer teh šol niso obiskovali, pa so sicer proučevali gospodarska vprašanja in sedaj žele sodelovati v razpravah na seminarju, naj se pismeno ali osebno prijavijo do 15 oktobra t. l. pri Tajništvu Glavnega odbora Zveze sindikatov za Slovenijo. V prijavah naj kandidati navedejo naslednje podatke: Ime in priimek, katero izmed obeh šol je obiskoval in kdaj (če ni bil slušatelj sindikalne šole, pa naj navede, kako je sicer proučeval gospodarska vprašanja), uspeh, ki ga je kandidat dosegel v šoli, kraj sedanjega prebivališča in sedanja zaposlitev in eventualna odgovornost v vodstvu sindikalne organizacije. Kandidati si morajo za čas seminarja izposlovati pri vodstvu podjetja ali ustanove, v kateri so zaposleni, enotedenski brezplačni dopust. Tajništvo Glavnega odbora Zveze sindikatov za Slovenijo pa jim bo za čas seminarja povrnilo izgubo na zaslužku, potne stroške iz kraja bivanja do Radovljice in nazaj. Vsi slušatelji bodo imeli tudi za čas seminarja brezplačno stanovanje in hrano v Dvorski vasi. Tajništvo Glavnega odbora Zveze sindikatov za Slovenijo bo one prijavljene tovariše, ki izpolnjujejo temeljne pogoje za sprejem v seminar, pravočasno, najkasneje pa do 31 oktobra obvestilo podrobneje glede pričetka seminarja in podobno. Vabimo vse gojence omenjenih sindikalnih šol, da se v čim večjem številu odzovejo temu pozivu!

MATURANTI!

Če iz kakršnega koli vzroka ne bi mogli nadaljevati s študijem na fakultetah ali visokih šolah, imate še vedno možnost, da se do 10. oktobra 1951 vpišete v dvoletno železniško prometno šolo v Ljubljani.

Pogoji so naslednji: najmanj šest razredov srednje šole in zdravstvena sposobnost za železniško izvršilno službo.

Po dovršeni šoli takojšnja zaposlitev.

Podrobna pojasnila dobite v Železniškem tehnikumu v Ljubljani in na vseh železniških postajah. — Uprava šole. 690-a

OBVESTILO

Vsem obrtnim zbornicam, upravam za delovno silo in staršem učencev, ki se žele vpisati v industrijsko šolo, sporočamo, da imamo še nekaj mest v livarski stroki na razpolago. Vpisovanje bo do 27 t. m. Za vse nadaljnje informacije se interesenti lahko obrnejo pismeno, ustno ali telefonično na Upravo industrijske kovinarske šole Litostroj, Ljubljana, telefon št. 38-11, interna 417 — Uprava šole. 3179-a

»ŽALE«

pogrebni zavod, oskrbništvo pokopališča, Ljubljana, obvešča svojce pokojnikov, da bo sprejemalo naročila za jesenske nasade in ureditev grobov izključno le do 10. oktobra 1951, za cvetlične in zelene aranžmaje za Vse svete pa izključno le do 20. oktobra 1951. Poznejših naročil oskrbništvo ne bo moglo upoštevati! 617-a

»ŽALE«

pogrebni zavod, oskrbništvo pokopališča, Ljubljana, opozarja svojce pokojnikov, ki še niso obnovili najemnine grobov za nadaljnjih 10 let, da to nemudoma store, ker bo sicer oskrbništvo vse zapadle grobove oddalo v najem novim interesentom. Obenem opozarjamo lastnike grobov, grobnic in grobišč, da le-te v redu oskrbujejo, ker bo oskrbništvo pokopališča v nasprotnem primeru navzlic plačani najemnini tudi s takimi prostori razpolagalo in jih oddalo novim reflektantom 618-a

SADJARJI POZOR!

Pripravljajte zemljo, gnoj in kompost že v jesenskih dnevih, da boste lahko pravočasno posadili neizkoriščene površine s sadnim drevjem! Posadite v sadovnjakih manjkajoče količine dreves in odstranite suho in nerodovitno drevje, posadite v primernih legah breskve, marelice in slive.

Sadno drevje vam nudi Drevesnica državnega posestva Pekre v sledečih vrstah: **Jablane:** bobovec, krivopecelj, štajerski mošancelj, zlata parmena, boskopski kosmač, gorenjska voščenka, carjevič. **Hruške:** zelena magdalenka. **Breskve:** rana roža, Elberta. **Češplje:** domača češplja, Ruth Gertoher, Ontario sliva, zelena ringloto.

Javite nam vaše potrebe na naš naslov: Kmetijsko gospodarstvo Pekre, pošta Limbuš, telefon Limbuš 2.

Plačljivo potom gotovine ali obrazca št. 152, potrjenega od NB, da razpolagate z navedeno vsoto denarja. Cene dnevne po dogovoru. Rezervirano samo proti takojšnjemu plačilu. — Vse sadno drevje je razkuženo proti kaparju.

3189-a **Uprava posestva Pekre.**

SPREJEM BOLNIKOV

na klinike se vrši samo na podlagi napotnice od zdravnika bolniške blagajne, ali z napotilom okrajnega rajonskega zdravnika. Izvzeti so samo nujni primeri. Zaradi tega se naj bolniki pred odhodom v bolnišnico zglasijo pri svojem zdravniku bolniške blagajne ali pri rajonskem zdravniku, ki bo v primeru potrebe izdal nakazilo za sprejem na kliniko. — Informacije na klinikah so dnevno, razen ob nedeljah od 11 do 12. Samo interna klinika ima dvakrat tedensko in to v torek in petek od 11 do 12. Stranke naj upoštevajo navedeni čas in naj ne hodijo izven tega časa nadlegovat zdravnike. Ravno tako so obiski dovoljeni le ob nedeljah in državnih praznikih od 12 do 15 in je izven tega časa obisk mogoč samo s pismenim dovoljenjem predstojnika klinike ali njegovega namestnika. 3219-a

ZARADI VEČJIH PLANSKIH NALOG

se od 1. oktobra 1951 ne sprejema v delo uslužnostno predenje volne in tkanje blaga. — Invalidsko podjetje **INDUSTRIJA SUKNA, Zapuže p. Begunje.** 688-a

VSAKOVRSTNE VRVARSKE IZDELKE za obrt, kmetijstvo in dom, žimo omela, čopiče, juto, košare in kranjske cekarje, kupujte v

sv. Petra cesta štev. 31 „Vrvarni"

TRGOVSKO PODJETJE „IZBIRA" V LJUBLJANI

3197-a

Predno kupite blago za površnik, zimski plašč, kostum ali obleko, posteljno in osebno perilo, si oglejte zaloge v poslovalnicah

KONFEKCIJA STRITARJEVA UL. 9
OBLAČILA ČOPOVA UL. 5

TRGOVSKO PODJETJE „IZBIRA" V LJUBLJANI

3198-A

Mali oglasi

Službe

KRAVARICO in perico sprejme v službo Deško vzgajališče Smlednik. 2224-1

RESTAVRACIJA »Planinka« Kamnik išče prvovrstno kuharico ali kunarja in sobarico. Nastop takoj. 2212-1

PLESKARJE in slikarje sprejme takoj ali pozneje Stane Vojska, Ljubljana, Gradišče 3. 2215-1

HIŠNIKA za športni prostor v Ljubljani sprejmemo. Brezplačno stanovanje. Prednost upokojeni obrtni delavec (mizar, tesar). Ponudbe z osebnimi podatki na poštni predal 53. 2157-1

DVE SNAŽILKI dobita službo takoj. Internat TSŠ, Vidovdanska c. 9. 2237-1

KURIRJA, mladega, ki bi se priučil aranžerskih del, sprejmemo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Mlajša moč«. 2189-1

GOSPODINJO, sposobno za samostojno gospodinjstvo k družini s tremi otroki (6, 10 in 12 let), takoj sprejmem. Vprašati: Foto Holynski, Cankarjeva cesta 6. 2195-1

UNIVERZALNI strokovnjak in specialist za izdelavo štanc, sekalnih nožev in avtomatične priprave za celotno industrijo želi primerno zaposlitev ali kot družabnik. Dopise na ogl. odd. pod »Racionalizator«. 2196-1

KNJIGOVODKINJA s prakso išče zaposlitve v Ljubljani. Naslov v ogl. odd. 2197-1

KNJIGOVODJA-bilancist z večletno prakso išče mesto s 1. oktobrom. Cenjene ponudbe na ogl. odd. pod »Bilancist«. 2199-1

FRIZERSKO pomočnico sprejme salon Filipič, Tyrševa c. 55. 2200-1

ISČEM gospodinjsko pomočnico. Ponudbe na ogl. odd. pod »Dobra služba«. 2206-1

Zaslužek

DRVARNICE in drugo tesarstvo izdelujem in popravljam — v prostem času. Ponudbe poslati v ogl. odd. pod »Popravilo«. 2213-2

PREVZAMEM zastopstvo za LR Srbijo za prodajo industrijskih artiklov na veliko. Vse ponudbe na: Stanoje Vojšič, Beograd, Stanoje Stonijević 1. 2166-2

Prodam

VOLNEN lep dekliški plašč, žensko zlato uro in zlato za zobe, poceni prodam, tudi na bone. Voglar, Celovška cesta 34/I. 2203-4

ŽENSKO KOLO prodam. Trebušak, Medvedova 7. 2242-4

PRODAM poceni mrežo za ograjo, visoko 130 cm. Naslov v ogl. odd. 2208-4

PRODAM globok otroški voziček, lep, posteljico in košarico. Stožice 137. 2214-4

PRODAM cepivo »Paspat« proti astmi. Ponudbe na ogl. odd. pod »Učinkovito«. 2230-4

TRGOVSKO PODJETJE »UMETNINA«, Ljubljana, Wolfova 1/II. nudi v svojih poslovalnicah po primernih cenah vse vrste blaga: preproge, posamezne dele pohištva, kompletne spalne in kuhinjske garniture, izdelke iz drobljenega zlata, pisalne in šivalne stroje, moška in ženska kolesa, razne tehnične predmete, oblačila in razno galanterijo.

TRSTIKO in bakulo najboljše kakovosti nudi v vsaki količini po znatno znižanih cenah »Mestno tesarstvo«, Ljubljana, Ižanska cesta 18, telefon št. 53-60 2145-4

JESENSKO BLAGO IN KONFEKCIJO sprejema v komisijo Trgovsko podjetje Umetnina, Wolfova 1/II, v sprejemališču Mestni trg 7. Hitro prodamo vse vrste jedilnih, kavnih, čajnih servisov, antik-vaze in kipe. Pohitite s ponudbo! 2134-4

MODERNO mizo, 4 stoli, nizko omaro (marmor-psiho), prodam. Hribernik, Resljeva cesta 4/IV. 2136-4

OREHOV in bukov furnir, šelak, klej, vsega za spalnico in jedilnico, prodam. Grad, Dobrunje 84, Ljubljana. 2216-4

DVA skoraj nova globoka fotelja rdeče barve prodam. Naslov v ogl. odd. 2221-4

PRODAM ekscenter stiskalnico, osemtonsko, nemške znamke. Ogled vsak dan razen nedelje. Naslov v ogl. odd. 2225-4

PRODAM večjo količino kislega zelja. Pavla Pezdir, Brezovica 27. 2226-4

ČRPALKO centrifugalno, z vgrajenim elektromotorjem, za hišni vodovod, prodam. Grad, Dobrunje 84, Ljubljana. 2217-4

MOTORNO KOLO NSU, 125 ccm, s tremi nožnimi prestavami, gume nove, prodam. Naslov v ogl. odd. 2218-4

STISKALNICO (Spindelpresse), 220 kg težko, novo, prodam takoj. Ogled od 12. do 15. Stane Perko, Janševa ul. 12. 2219-4

MOTORNO KOLO Guzzi, 250 ccm, radio Olimpia in moško kolo prodam. Simončič, Celovška 62. 2205-4

PRODAM novo klavirsko harmoniko na 4 registre. Lesjak, Mali Mengeš 12. 2202-4

RADIJSKI APARAT, 4-cevni, nov, prodam po zelo ugodni ceni. Naslov v ogl. odd. 2198-4

VIOLINO (½) prodam. Kramberger, Komenskega 8. 2193-4

GLOBOK otroški voziček naprodaj. Zaloška cesta 51, pritličje. 2194-4

VEČJI moški suknjič (Kamelhaar), moško pelerino, moške Bally čevlje 44, očala (—3.5, —4), vse lepo ohranjeno, prodam. Naslov v ogl. odd. 2187-4

PRODAM novo kosilnico ameriške znamke. Naslov v ogl. odd. 2186-4

BOSANSKO PREPROGO, 3.20×2.50 m, poceni prodam. Ogledati v Podmilščakovi ulici 57/I. 2185-4

ZARADI PRESELITVE prodam namizni štedilnik, še dobro ohranjen. Naslov v ogl. odd. 2184-4

GLOBOK in športni prešiti otroški voziček prodam. Oblak, Gosposvetska cesta 10/I. 2183-4

OSEM železnih peči in nekaj zabojev za kurjavo proda Slovenijales, Beethovnova ulica 4. 2182-4

PRODAM 6 kom. vinskih hrastovih sodov 100—700 litrov in balone 50 litrov, bakreno kopalno peč. Miloš, Florijanska 33, Ljubljana. 2176-4

PRODAM ovco, kozo in seno. Bašelj 31, p. Preddvor. 2174-4

SOBNO kredenco, otroški plašček za 5 let, nov, perzijaner kožico, ugodno prodam. Ogled popoldne. Ilirska 20/I., desno 2160-4

LEPE omare poceni prodam. Frančiškanska ulica 10/II., št. 17. 2159-4

GLOBOK otroški voziček prodam. Grudnovo nabrežje 21. 2127-4

PALMO (samrobst), pleteno garnituro: miza, 3 stoli, 2 stojala za rože in komodo s predali prodam. Naslov v ogl. odd. 2129-4

MOŠKO KOLO »Dürkopp«, polkavč, pleskarska pištola, naprodaj. Naslov v ogl. odd. 2132-4

KUHINJSKO kredenco, skoraj novo ter zložljiv otroški stol, obenem mizica, prodam. Grablovičeva 14a/II. 2148-4

PRODAM kuhinjsko vodovodno školjko ali zamenjam za krompir in koruzo. Naslov v ogl. odd. 2152-4

Kupim

KUPIM dobrega psa čuvaja. Naslov v ogl. odd. 2223-5

KUPIM žensko kolo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Novo ali malo rabljeno«. 2150-5

KUPIM dvojni kavč, moderen, kompleten s foteli in mizico, po možnosti tudi iste omare. Ponudbe na ogl. odd. pod »Novo ali malo rabljeno«. 2149-5

KUPIM otroški tricikelj. Cigaletova ulica 5/IV., levo. 2171-5

KUPIM kompletno zakonsko spalnico. Ponudbe na ogl. odd. pod »Spalnica«. 2169-5

POLOVIČNO VIOLINO kupim. Naslov v ogl. odd. 2175-5

KUPIM antikne stole in srednje veliko okroglo mizo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Barok«. 2177-5

KUPIM navadni ali odštevalni električni števec. Ponudbe na ogl. odd. pod »Števec«. 2211-5

PAS tablete kupim nujno. Naslov v ogl. odd. 2233-5

FOXTERIJERJA samca, resaste ali gladke dlake, starega od 6 do 16 mesecev kupim takoj. Ponudbe na ogl. odd. pod »Fox«. 2231-5

MANJŠO parcelo v Ljubljani v mestu ali na periferiji kupim. Ponudbe na ogl. odd. pod »Parcela 5«. 2210-5

Zamenjam

ZAMENJAM moško športno kolo, ročno uro 15 kamnov za dober radijski aparat. Naslov v ogl. odd. 2234-6

BUKOVA drva suha dam za visoko omaro. Ponudbe na ogl. odd. pod »Drva«. 2228-6

Posest

HIŠO z njivo in vinogradom, skupaj 50 arov, zamenjam z enako na Štajerskem. Lanener, Češnjice 20, Trebelno, Dolenjsko 2122-7

ENO ALI DVE tretjini hiše prodam. — Ciglarjeva 33, Moste. 2121-7

V najem

PISALNE STROJE, velike, vzamemo v najem proti odškodnini. Ponudbe na ogl. odd. pod »Pisarna«. 2153-8

Stanovanje

STUDENTKA tehnike išče sobo, po možnosti v bližini Tehnične fakultete. Naslov v ogl. odd. 2163-9

STUDENTKA KEMIJE išče opremljeno sobico s prvim oktobrom ali pozneje. Ponudbe na ogl. odd. pod »Studentka«. 2238-9

STAREJŠI zakonski par brez otrok išče opremljeno ali prazno sobo v Ljubljani ali okolici. Žena je šivilja, a mož odsoten. Ponudbe na ogl. odd. pod »Zelo mirna in zanesljiva«. 2141-9

ZAMENJAM enosobno stanovanje blizu železniške postaje Vrhnika za enosobnega v Ljubljani. Ponudbe na ogl. odd. pod »Mesto«. 2173-9

KOMFORTNO eno- ali dvosobno stanovanje kupim. Naslov v ogl. odd. 2178-9

ZAMENJAM enosobno stanovanje s pritiklinami in vrtom. Naslov v ogl. odd. 2180-9

ENOSOBNO stanovanje v prvem nadstropju komfortne vile, 10 minut od tramvaja, zamenjam za komfortno dvosobno, po možnosti v centru. Informacije: Dvořakova 8/I. 2188-9

SOBO veliko, prazno zamenjam za enako ali enosobno majhno stanovanje kjerkoli. Ponudbe na ogl. odd. pod »Takoj«. 2190-9

Izgubljeno

IZGUBILA sem na tramvaju St. Vid osebno legitimacijo, nekaj denarja (bonov) na ime Trček. Najditelja prosim, da vrne 2161-10

INSERATNI ODDELEK Ljubljanskega dnevnika je v ŠELENBURGOVI ul. štev. 5. — Telefon 38-96 Poštni predal štev. 271

AKTOVKO, polno tehničnih revij LT, naročilnic, beležk itd., prosi reven upokojenec najditelja, da odda vsaj vsebino pri blagajni kavarne Evropa, ki mu izplača nagrado. 2241-10

NA TIVOLSKEM OTROŠKEM IGRIŠČU je dijakinja pozabila platneno torbico z denarnico in volneno jopico. Prosimo najditelja, da za nagrado vrne na naslov: Hribar, Gregorčičeva ulica št. 17b 2240-10

OVALNO BROŠKO z modrim kamnom sem izgubila 15. avg. v mestu. Vrniti za nagrado: Dolenc, Zaloška 24. 2168-10

DNE 19. SEPT. je bila izgubljena zlata ženska zapestna ura na poti iz Stepanje vasi do Kemične tovarne Moste. Poštenega najditelja naprošam, naj jo odda za nagrado: Paternoster, Litijska cesta 35. 2233-10

IZGUBILA SEM zlato zapestno žensko uro od tromostja do čevljarskega mostu ob Ljubljanici dne 20. sept. ob 22. uri. Ker mi je drag spomin, prosim najditelja, da mi jo vrne. Ivica Belič, Stari trg 2. Dobi visoko nagrado. 2220-10

PORTRET v ovitku sem izgubil od Napoleonovega trga preko Wolfove do Poljanske. Najditelja prosim, da ga za nagrado vrne na ogl. odd. 2167-10

DNE 17. SEPT. sem na poti od trafike pri okraju do železniške postaje Novo mesto izgubila denarnico z dokumenti. Poštenega najditelja prosim, da mi vrne vsaj dokumente na: Angelca Kolenc, Tekstilna tovarna, Novo mesto. 2170-10

NAŠEL SEM moško kolo št. 2880, znamke Evropa. Dobi se na naslovu v ogl. odd. 2181-10

Razno

DEKLICO, 1—3 leta staro, zdravo, brez svojcev, vzamem za svojo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Lepa bodočnost«. 2204-11

PREKLICUJEM sindikalno knjižico na ime Maks Hajdič, Pred konjušnico 2. 2227-11

PREKLICUJEM za neveljavno sindikalno izkaznico na ime Marija Rancinger, steklarna Hrastnik. 2102-11

PRODAM streptomicin. Naslov v podružnici Slov. poročevalca Hrastnik. 2103-4

PREKLICUJEM sindikalno knjižico na ime Marija Slemenšek, Podutiška 40. 2222-11

RAZVELJAVLJAM spričevalo za leto 1950/51. Lojzka Ferbežar, Vrhnika, stanovanjski blok. 2191-11

Nova grobova

Umrl je nepričakovano naš blagi brat in stric **VALENTIN OBLAK**, župnik v Preski pri Medvodah. Pogreb bo v nedeljo, 23. septembra ob 15.30 na pokopališče v Preski.

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma za vedno zapustil naš dobri očka, sin, brat in stric **MATIJA KNAP.** Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, 23. sept. na domačem pokopališču v Žerovnici pri Cerknici ob pol 15. Katja, Majdica hčerki, Jože oče, sestra Marija, nečak Marjan in ostalo sorodstvo. — Žerovnica — Maribor, 22. 9. 1951.

Zahvale

Ob prezgodnji smrti naše drage **DANICE PODBERŠČEK roj. DUBROVIČ** se zahvaljujemo vsem, ki so ji lajšali njeno trpljenje. Posebno se zahvaljujemo primarju majorju dr. Soncu, vsem zdravnikom in strežnemu osebju na internem oddelku vojne bolnišnice v Ljubljani, ki so ji s toliko požrtvovalnostjo pomagali v trpljenju do zadnje ure. Obenem lepa zahvala vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti in zasuli njen prerani grob s cvetjem. — Žalujoči mož Drago, hčerki Danči in Dragi ter ostalo sorodstvo. — Ljubljana, 21. sept. 1951. 686-a

Ob prerani izgubi nepozabnega moža in ateka **IGNACA ERHARTIČA** iz Vidma ob Savi, se najlepše zahvaljujemo vsem za pomoč v dolgotrajni in mučni bolezni, za spremstvo na zadnji poti in obilo darovanega cvetja. Prav posebno zahvalo smo dolžni tov dr. Bogataju za njegovo neprecenljivo požrtvovalnost, pomoč in tolažbo ves čas bolezni. Iskrena hvala upravi lekarne v Kostanjevici, sostanovalcem za pomoč v bolezni, ob smrtni uri in v najtežjih trenutkih, upravi in sindikalni podružnici tovarne Celuloza za naklonjenost, tov. Žagarju za tako resnične poslovilne besede ob odprtem grobu in vsem, prav vsem, ki ste nama na kakršen koli način pomagali ter z nama sočustvovali. — Žalujoči žena in hčerka Erhartič. 687-a

NOGAVICE, ROKAVICE, PLETENINE in TRIKOTAŽNO BLAGO kupite najugodnejše in po modi pri

„ROKAVIČAR"

V PALAČI HOTELA „SLON"

TRG. PODJETJA „IZBIRA" V LJUBLJANI

680-a

ZAPESTNICE, VERIŽICE, PRSTANE, UHANE, razne OBESKE in ZAPONKE v srebru in zlatu nudi v veliki izbiri po najnovejših vzorcih poslovalnica

„Okras"

v Čopovi ulici štev. 54, trg. podjetja „IZBIRA" v Ljubljani

3196-a

Milijonsko mesto Mexico se pogreza

Ponekod se je pogreznilo že za 30 metrov, prebivalci pa se za nevarnost ne zmenijo

Glavno mesto Mehike Mexico je zgrajeno na blatnem jezeru. Prebivalcev ima 2.500.000 in čudno se sliši, da pijejo vodo v lastno škodo. V Mehiki je razmeroma malo padavin in zato tudi malo pitne vode. Ker je staro naselje hitro naraslo, je bila mestna uprava primorana črpati vodo za prebivalce iz blatnega jezera, na katerem je mesto zgrajeno. Že leta 1936 jo je mehiški inženir Cuevas svaril, da je nevarno črpati večje količine vode izpod mesta. Domneval je, da bi se utegnila gladina jezera znižati, kar bi povzročilo zlom kanalizacije, da bi greznična voda ne mogla več odtekati iz mesta. Toda mestna uprava se za svarilo ni zmenila.

Zdaj pa so v mestni upravi čedalje bolj zaskrbljeni, ker so se znatni deli mestne kanalizacije pogreznili in je nujno potrebno obnoviti vse omrežje za odvajanje vode. Nesrečo bi preprečili, če bi sploh nehali črpati vodo iz blatnega jezera in če bi priskrbeli pitno vodo iz drugih virov. Le-ti pa so zelo daleč od mesta in stroški za vodovod bi bil preveliki.

Mexico stoji ob vznožju 5452 m visoke gore Popokatepetla. Življenje v mestu gre svojo pot in ljudje niti ne pomislijo, **da se tla pod njimi z vsemi hišami vred polagoma pogrezajo. Nekdaj vodoravne strehe so že nekoliko valovite, prav tako robovi oken in balkonov. Cerkveni zvoniki so že za spoznanje nagnjeni. Palača lepih umetnosti se je že pogreznila za dobre štiri metre.** Druga poslopja pa so se nekoliko dvignila iz tal. Temelji spomenika neodvisnosti že štrle za dober meter visoko iznad cestnega tlaka. Zemlja, na kateri stoji mesto, se je začela zadnje čase premikati. Razmeroma tanka zemeljska plast nad dobrih 100 m globokim blatnim jezerom ne more več nositi velikanskega bremena.

Crpanje vode iz jezera je povzročilo, da se je njegova gladina naglo nižala. To pa ni edini vzrok preteče katastrofe. Že stari Azteki so vedeli, da je okrog doline vulkansko gorovje, pod dolino pa blatno jezero. Ko so gradili svetišča, so zabijali v zemljo močne lesene pilote. Španci so leta 1521 zavzeli glavno mesto Aztekov in prevzeli tudi njihov način graditve. Ohranil se je skozi stoletja in nobena večja nesreča se ni pripetila.

Mehiško glavno mesto pa se je čedalje bolj širilo. Velikanska teža nenehoma pritiska na njegove temelje. Pri vrtanju so dognali, da je jezero iz mešanice 93% vode in 7% pepela, spodaj pa so plasti ilovice in peščenega proda. Zato so mislili, da velikih poslopij na takšnih temeljih ne bi smeli graditi. Inženir Cuevas pa je rešil tudi to vprašanje. Nebotičnike gradi kot nekakšne plavajoče otoke. V močvirje pogreznejo velikanske železobetonske tanke ali rezervoarje in na njih so zgradili nebotičnik za državno loterijo, **ki ga lahko naravnavajo v vodoravni in navpični smeri.** Če se nagne na eno stran, napolnijo tank na nasprotni strani z vodo. Teža vode potiska tisto stran v globino in nebotičnik se vzravna. Če je v njem mnogo ljudi, n. pr. ob kakšnem kongresu, da se pogrezne za nekaj centimentrov, izčrpajo iz tal ustrezno količino vode in palača se zopet dvigne.

Po teh načelih so zgradili že več nebotičnikov, ki jim ne preti nevarnost, da bi se pogreznili, pač pa grozi vsem drugim poslopjem. V zadnjih 40 letih se je mesto pogreznilo za 3—4 m. V zadnjih letih pa se pogreza mnogo hitreje. Ponekod se pogrezne letno za 30 metrov.

Nov orjaški bombnik

Iz Londona sporočajo nekaj podrobnosti o novem štirimotornem angleškem bombniku na reakcijski pogon Short — S a/4. Vse podrobnosti o njem še niso znane, pač pa Angleži trdijo, da je štirikrat močnejši od največjih ameriških bombnikov. (Sliko novega bombnika smo priobčili v sobotni številki.) Bombnik ima 4 motorje na reakcijski pogon in zmogljivost vsakega ustreza zmogljivosti največjega štirimotornega ameriškega bombnika. Motorji so montirani navpično v parih. To bo v bodoče omogočilo montirati še močnejše motorje, ne da bi bilo treba spremeniti strukturo letala.

Novi bombnik je dolg 33 m, čez krila meri 36 m, razdalj med kolesi pa znaša nad 10 m. Posadka bo štela 5 mož. Novi bombnik se bo dvignil na letalskem mitingu v okviru razstave Društva angleških aeronavtičnih konstruktorjev v Farnboroughu.

Bambus namesto jekla

Bambus prav lahko zamenja jeklo v betonskih konstrukcijah. Ameriški znanstveniki že sedem let delajo poskuse na tem področju in pravijo, da je bambus priporočljiv pri vseh konstrukcijah kot okrepitev. Na vzhodu in v južni Ameriki, kjer je mnogo bambusa in malo jekla, bo to odkritje zelo važno. Nobenih znakov ni, da bi bil bambus podvržen zobu časa, če ga uporabljamo kot okrepitev za betonske konstrukcije. Takšne konstrukcije vzdrže najmanj sto let. Ameriška vojska že dela poskuse z novo betonsko konstrukcijo. Za vojaške namene so konstrukcije z bambusom zelo primerne, ker je bambus razmeroma lahek, da le malo obteži letala, če prevažajo konstrukcije v daljne kraje. Bambus zelo dobro uspeva v jugovzhodnem delu ZDA, kjer doseže višino do 24 m.

Nemški fotoaparati izpodrivajo italijanske

Nemška optična industrija si je že toliko opomogla, da je začela zopet uspešno konkurirati optičnim izdelkom drugih držav na svetovnem trgu. Njeno konkurenco čuti tudi Italija. Domača in izvozna prodaja fotoaparatov je začela v Italiji občutno nazadovati. Od leta 1948 se je uvoz fotoaparatov več ko podvojil, izvoz, ki je znašal leta 1948 okrog 40% celotne proizvodnje, pa je znatno nazadoval. Italijanski industriji je otežkočen konkurenčni boj zaradi velikega ugleda nemških optičnih izdelkov. Do tega spoznanja prihaja tudi italijanski tisk.

Za zimo-pleteno jopico

Na sliki vidimo lepo žensko jopico, ki jo lahko napravimo iz debelejše volne in bo prav zaradi tega primerna za nas, ker je debele volne dovolj v prodaji. Lepa je taka jopica sive barve in zraven po okusu izberemo barvo volne za progo: temnomodro, vinskordeče, zeleno, rjavo ali, ali... Rob okrog pasu, rob sprednjega dela z ovratnikom in zapestja pletemo »patentni« vzorec: ena leva, ena desna, desno podpletemo zadaj. Pri rokavnem izrezu na sprednjem, niti zadnjem delu nič ne snemamo. Posnamemo samo nekaj pentelj v sredini med robom in sprednjim delom, kakor vidimo na kroju. Ko pletemo zadnji del ovratnika, kar nadaljujemo sprednji rob, tudi širino obdržimo. Rokav nasnujemo pri zapestju in nabiramo pentlje po vsej dolžini: ko je rokav dovolj dolg, snamemo vse pentlje naenkrat in ga ravno zapletemo. Tudi to vidimo na kroju. Proge pa pletemo takole. Najprej nad robom pletemo 6 vrst z volno osnovne barve, nato dvanajst vrst z volno modre barve, tri vrste osnovne, 6 vrst modre, 2 vrsti osnovne in spet 6 vrst modre. Prav tako pletemo tudi rokava. Gumbnice naredimo na desnem sprednjem delu. Jopica je prav lepa in nam bo dobro služila, nosile jo bomo s krilom ali z obleko.

Potrošnja živil v Angliji

Minister za prehrano Velike Britanije Austin Webb je objavil zanimive podatke o potrošnji živil v Angliji. Prehrano v Angliji primerja z drugimi deželami Marshallovega načrta. Webb prihaja do sklepa, da pojedo Angleži več krompirja in popijejo več mleka, kakor ljudje v drugih državah. Zdaj popijejo prebivalci Anglije 160% več mleka in pojedo 130% več krompirja kakor pred vojno, pač pa samo 81% mesa. Znano je, da v Angliji mesa čedalje bolj primanjkuje, pa tudi sicer so morali Angleži zadnja leta precej pritegniti pasove. Več mesa kakor Angleži pojedo Francozi (112%). Norvežani (97%), Švedi (96%), Italijani (95%) ter Belgijci in Luxemburžani (93%), manj pa Nemci (75%), Avstrijci (63%) in Grki (60%). Sladkorja potrošijo Angleži samo 76%, medtem ko ga potrošijo Švedi 111%, Nizozemci pa 112% predvojne količine.

Avtomat proti brencljem

Obadi, brenclji in muhe, ki napadajo živino, delajo kmetovalcem občutno škodo. Ne le da živino vznemirjajo, marveč tudi ovirajo njeno rast. Poleti, ko je brencljev in muh mnogo, se živina zelo malo ali pa nič ne zredi. Da bi jo rešili te nadloge, so v Ameriki izdelali zelo preprosto in praktično napravo. Napajališča za živino so ogradili tako, da mora vsako živinče, ko gre pit, skozi ozek prehod, kjer stoji širok lesen most, podoben mostni tehtnici. Ko stopi govedo ali konj na most, sproži njegova teža cel sistem brizgaln, ki obrizgajo živinče od vseh strani z gosto kemično tekočino proti brencljem in muham.

S kemično tekočino oblite živine brenclji in muhe nekaj časa sploh ne napadajo. Ko pride živinče čez most, da ga ne obtežuje več, se brizgalne avtomatično zapro in delovati začne črpalka, ki potegne iz rezervoarjev novo količino kemikalije. Ko tekočina preneha delovati, kar se zgodi približno v času, ko postane živina zopet žejna, se procedura ponovi.

Angleška križarka „Liverpool“

Zgradili so jo leta 1938 in med drugo svetovno vojno je izpolnjevala važne naloge

Angleška križarka »Liverpool«, ki je včeraj teden odplula izpred Splita, sodi v razred bojnih ladij »Southampton«. Ta 9400 tonska ladja je bila zgrajena leta 1938. Dolga je 180 m in njeni stroji razvijajo 82.500 ks. Križarka »Liverpool« vozi s hitrostjo nad 30 vozlov na uro. V začetku vojne je stražila

trgovinske poti v Adenskem zalivu in večkrat je plula tudi vzdolž jadranske obale, kjer je patruljirala. Pozneje so jo poslali na Sredozemsko morje, kjer je potopila italijanski rušilec »Espera«. Z drugimi angleškimi bojnimi ladjami je pognala v beg znatno močnejše italijansko vojno brodovje.

Med operacijami na Sredozemskem morju jo je zadel letalski torpedo, pa so jo v nekaj mesecih popravili. Leta 1942 se je pridružila osemnajsti eskadri križark v Scapa Flowu, da je ščitila v Rusijo namenjene konvoje. Sredi junija 1942, ko je spremljala konvoj blizu Malte, jo je napadlo pet sovražnih torpednih letal. Zadeta je bila v strojni oddelek, pa je vzlic temu prispela v Gibraltar. Leta 1947 je plula pod zastavo admirala sira A. Willysa. Po teh letih službe v tujih vodah se je vrnila v Veliko Britanijo. Od začetka lanskega leta pa je zopet na Sredozemskem morju.

Vrhovni poveljnik angleškega sredozemskega ladjevja admiral sir John Edelston, ki je prispel s križarko »Liverpool« k nam na obisk, je bil med drugo svetovno vojno pomočnik šefa pomorskega štaba v odseku za boj proti podmornicam in za vzdrževanje trgovinske plovbe. Imel je važno vlogo v organiziranju prekomorskih konvojev in v boju proti sovražnim podmornicam. Pozneje je postal kontraadmiral angleškega pacifičnega ladjevja in leta 1945 je sodeloval v zaključnih operacijah proti Japonski. Leta 1946 ga je predsednik ZDA odlikoval z nazivom Komandanta legije za zasluge.

Nov svetovni višinski rekord

Ameriška mornarica je objavila, da je njeno poskusno letalo D 558-2 Douglas Skyrocket prekosilo vse dosedanje višinske rekorde, ker se je dvignilo više kakor balon leta 1935, ki je dosegel višino 13.607 milj. Zadnji višinski rekord je bil dosežen na poskusnem letališču v Južni Kaliforniji. Dosegel ga je veteran iz druge svetovne vojne ameriški kapetan William Bridgeman

JEDILNIK ZA DVA DNI

Kosilo: Zeljnata juha, kuhani štruklji s kompotom.

Večerja: Svinjska glava v juhi.

Kosilo: Rjava juha, nadevani omleti, mešana solata.

Večerja: Ocvrti krompirjevi kifeljčki, endivija.

Svinjska glava v juhi: Na četrtino razsekano svinjsko glavo kuhamo v slani vodi. Pridenemo precej veliko korenino peteršilja, koščck zelene, 3 do 4 rdeče korenjčke, polovico rumene kolerabe, lovorov list, vejico majarona in dva na kose narezana krompirja. Ko je meso toliko kuhano, da odstopi od kosti ga vzamemo iz juhe in odstranimo kosti. Meso narežemo na primerne kose in ga stresemo v juho. V posebnem lončku žvrkljamo v vodi 2 do 3 žlice bele moke, pridenemo kisa po okusu. Podmet počasi vlivamo v juho, ki jo moramo mešati. Juha naj še enkrat zavre. Serviramo jo lahko z ajdovimi žganci ali brez.

Rjava juha: V ponvi razbelimo mast, pridenemo sesekljano čebulo, na kolobarčke zrezan korenjček, zeleno, peteršilj; vse to dobro prepražimo in zalijemo ter osolimo. Ko je zelenjava mehka, zakuhamo rezance, krpice ali makarone.

Nadevane omlete: Spečemo navadne omlete (palačinke) in jih namažemo z mesnim nadevom. — **Nadev:** na masti opražimo sesekljano čebulo, peteršilj, nekaj zmletega mesa, ki ga osolimo, pridamo malo majarona in popra. S tem nadevom namažemo omlete, jih zavijemo ter jih postavimo v ne prevroco pečico tako dolgo, da omlete lepo zarumene.

Ocvrti krompirjevi kifeljci. Skuhamo neolupljen krompir in olupljenega pretlačimo. Na desko stresemo krompir in prav toliko moke (vsakega ¼ kg), pridamo 10 dkg maščob, jajce, osolimo in zamesimo. Iz testa oblikujemo majhne kifeljce, ki jih ocvremo na vroči masti.

Napolnimo še zadnje kozarce

Ostalo nam je še nekaj kozarcev in bi jih radi napolnili z zelenjavo, ki nam bo pozimi najbolj dobrodošla. Pripravimo zelenjavo oziroma paradižnike in papriko za džuveč. Pripravimo enake dele narezane čebule, paradižnikov in paprik. Paradižnike in paprike očistimo semena in pazimo, da so sadeži zdravi. Razbelimo precej masti (najbolje je, če vzamemo na tri četrt kilograma čebule, paradižnikov in paprik četrt kilograma masti), in stresemo v kozico čebulo, ki jo svetlo opražimo, dodamo paradižnike, papriko ter pražimo tako dolgo, da paradižnikova voda shlapi. Ko je zelenjava brez vode, jo osolimo in še vročo naložimo v kozarce, ki smo jih prej dobro pomili po navodilih v prejšnjih številkah. Počakamo, da se kozarci ohlade in jih šele potem zavežemo. Pozimi nam taka zelenjava dobro služi za džuveč, pa tudi pogreta s kruhom nam bo teknila.

•

Če pa nam je že zmanjkalo kozarcev in nimamo na razpolago dovolj masti, pripravimo zelenjavo za džuveč takole. Očiščene paradižnike in paprike narežemo na rezine in jih natresemo v steklenice, ki smo jih prav tako dobro pomili. Pri tem receptu moramo še bolj paziti na čistočo in na to, da so sadeži zdravi. Najprej napolnimo steklenico s papriko do polovice, vmes potresemo sol, do vrha pa naložimo paradižnike prav tako s soljo. Vse potlačimo z ročajem kuhalnice. Na vrhu bomo stresli še nekoliko narezanega zelenega peteršilja, soli in salicila. Steklenice zamašimo z zamaški, ki smo jih tudi namočili v salicil. Ko pozimi uporabljamo zelenjavo, odlijemo vodo, ki je precej slana, zelenjavo pa uporabljamo kakor svežo, le da jedi ne smemo soliti. Na pollitersko steklenico vzamemo pest soli.

S tem bomo letos končali z vkuhavanjem sadja in povrtnine. Čakamo samo še gobe, za kar smo recept že objavili. Upamo, da si je vsaka gospodinja pripravila v bogati jeseni vsaj toliko, da ne bo v zadregi, kadar ne bo na trgu več zelenjave in sadja: ali če bo nepričakovano dobila obiske in ne bo več časa letati po trgovinah, kjer bi poiskala nekaj, s čimer bi jih postregla.

NASVETI

Če hočemo, da je goveje meso okusno in sočno, ga moramo pustiti vsaj nekaj ur v soli; če pa pripravljamo iz govejega mesa ponarejeno divjačino, ga pustimo v soli vsaj en dan.

•

Če smo prisiljeni shraniti ribe čez noč, jih dobro posolimo, soli natresemo tudi v škrge, vendar pa ne bomo rib nikakor držali delj ko čez noč. Nasoljene ribe drug dan splaknemo.

•

Kompot kuhamo vedno tako, da sadje vržemo v že zavreto sladkorno vodo in kuhamo tako dolgo, kolikor zahteva posamezno sadje.

•

Maslo ostane dolgo presno, če ga položimo v prekuhano in ohlajeno slano vodo, ki jo vsak dan izmenjamo.

•

Zlikane obleke so zmeraj še nekoliko vlažne, zato jim moramo obesiti na obešalnik in jih pustiti obešene tako dolgo, da se popolnoma posuše. Posebno velja to za nagubane obleke. Nikdar ne smemo obleči obleko, ki smo jo pravkar zlikali.

•

Če imamo čebulo, ki povzroča močno solzenje, stopimo k toplemu štedilniku in jo pri vročini zrežemo.

Odgovorni urednik Ivan Šinkovec — Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana Knafljeva ul. 5, poštni predal 271, tel. štev. 55-23 do 55-25 — Mesečna naročnina 120 din — Inseratni oddelek Selenburgova ul. 3, telefon štev. 38-96 — Tekoči račun NB 601-90321-6

TAJNOSTI DRUGE SVETOVNE VOJNE

R. CARTIER

33

Odgovor, ki ga je prinesel v Berlin, je bil popustljiv v vsem razen glede varnosti Imperija. Anglija je predlagala naj bi bodoče poljske meje določila konferenca petih velesil: Francije, Velike Britanije, Italije, Nemčije in Rusije.

Morda je v tem popuščanju tiel začetek novega Münchena. Morda je imel Hitler v rokah sredstva za pritisk na Poljsko, ki bi mu z malo potrpežljivosti omogočila ponoviti sudetsko operacijo. Zadostovalo bi, da bi samo privolil v popuščanje napetosti in nadaljeval to pot. Toda demon vojne mu ni dal miru. Njegova vojska je bila pripravljena in »strateg« je bil ves nestrpen, da bi čimprej uresničil svoje načrte. Razen tega je pred štirinajstimi dnevi izjavil Cianu, da je 30. avgust zadnji dan za začetek vojnih operacij, ker pohod sicer ne bi mogel biti končan pred jesenskim deževjem.

V Berlinu je čakal Dahlerus z britanskimi predlogi, da bi ga Hitler sprejel. Ure so tekle, mir je visel na nitki.

»Prvega septembra ob osmih zjutraj,« pripoveduje Dahlerus, »sem se sestal z Göringom v Ministrstvu za letalstvo. Precej v zadregi mi je sporočil, da so se sovražnosti že začele, ker so Poljaki napadli radijsko postajo v Gliwicah in razstrelili most v Tezewu.

Šele popoldne sem srečal tudi Hitlerja na hodniku Rajhstaga. Ravnokar je bil končal govor, ki je v njem naznanil svetu, da je izbruhnila vojna s Poljsko. Bil je nervozen in zelo razburjen. Rekel mi je, da že dolgo natanko ve, da želi Anglija vojno, kljub temu pa bo pregazil Poljsko in vso zasedel. Potem je posegel v pogovor Göring, češ da bodo Nemci vkorakali na Poljsko samo na nekaterih krajih. Tedaj je Hitler popolnoma izgubil oblast nad seboj. Kar na hodniku je začel kričati, da se bo boril, če bo treba, leto dni, dve leti, in nazadnje je silno razburjen zatulil, da se bo boril tudi deset let.«

Zarana tistega dne pa so nemška letala že spreminjala v razvaline poljska mesta, prometna križišča, glavne štabe in letališča.

VII
KAKO JE HITLER PRIPRAVIL SEDANSKI NAČRT

Ob napadu na Poljsko je pustil Hitler na francoski meji samo pet divizij.

To je Keitel izjavil na zaslišanju in potrdil pred sodiščem.

»Čisto z vojaške strani smo mi, vojaki, računali, da nas bodo zahodne države napadle, ko bomo na Poljskem. Začudili smo se, ko ni bilo nobene akcije razen neznatnega puškarjenja med Maginotovo in Siegfriedovo črto. Iz tega smo sklepali, da Francija in Anglija nimata resnega namena poseči v vojno. Vzdolž vse fronte na zahodni meji tja do Basela je bilo samo pet naših divizij, kar pomeni, da je bila Westfalska zelo slabo zavarovana. Če bi Francozi in Angleži napadli, bi se mi mogli braniti samo navidezno.«

V septembru so Nemci okrepili obrambo na zahodu. Operacije na Poljskem so se namreč razvijale tako ugodno, da so mogli poslati na Ren več novih divizij, ki so bile sicer namenjene na Poljsko. Vendar je bil položaj kritičen, dokler niso Nemci glavnine vojske prepeljali na zahodno mejo.

»Ušli smo katastrofi,« pripoveduje Jodl, »samo zato, ker tistih 110 divizij, ki so jih po našem računu imeli Francozi in Angleži, ni nastopilo proti našim 23 divizijam na zahodu.«

Nemška vojska se je pravzaprav rodila šele septembra 1939 in iz njene šibkosti je bilo videti, da se ni dolgo usposabljala. Na zunaj je bila močna, toda za zunanjim licem se je skrivala mrzlična improvizacija v največjem razmahu. Bila je vojska igralca, ki si upa tvegati vse.

»Imeli smo tako pičlo odmerjene zaloge streliva,« pripoveduje Jodl, »da smo ušli nesreči samo zato, ker na Zahodu ni prišlo do boja.«

Kakor vojska tako je bila tudi mornarica šele v razvoju. »Vojna napoved,« pripoveduje Dönitz, »jo je našla popolnoma nepripravljeno. Nove ladje smo šele začeli graditi in četudi bi vse dogradili, bi bila tonaža nemške samo tretjina tonaže britanske mornarice. Imel sem samo 42 dobrih podmornic.

Letalstvo — orožje, ki se bitro proizvaja in prav tako hitro zastareva — je bilo v primerjavi s sovražnim nekoliko na boljšem. Vendar je Göring menil, da bi bilo dovolj močno šele leta 1941; in še 15. aprila 1939 je govoril Cianu (dokument 1874 P. S.) »da bo Os močnejša v zraku šele čez devet mesecev.«

»Leta 1939 in že leta 1938«, izjavlja general Milch, generalni inspektor letalstva, »je Hitler zavrnil zahteve generalštaba glede izdelovanja bomb. Hitler je želel, da bi jeklo in lahke kovine prihranili za topništvo in za proizvodnjo letal. V začetku vojne so naše zaloge bomb zadostovale komaj za pet tednov. Od teh smo jih polovico porabili v osemnajstdnevni vojni s Poljsko, čeprav smo uporabljali samo del naših bombnikov. Bombe, ki smo jih vrgli leta 1940 na Francijo, smo izdelali šele pozimi.«